ԽԱ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5628 ՅՈՒԼԻՍ 27/9 ՕԳՈՍՏՈՍ 1904 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 26 ՋԵՄԱԶԻԻԼ ԷՎՎԷԼ 1322 ԽԱ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5628

درعلیه‌ده غلطه‌ده (آرهولق) غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Քամանճօ փողոց թիւ 8

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ. ԳՐԱԿԱՆ ու ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140
» » » »	վեցամսեայ	70
» » » »	եռամսեայ	40
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40 ֆ
» » »	վեցամսեայ	20 »

Դրամի փոխարէն փօստայի փուլ կ'ընդունուի, 11 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով։
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի Խմբագրութեան։

20 ՓԱՐԱ 20

ԴՊՐԵՎԱՆՔԸ

Դուրեան Սրբազանի ընտրութիւնը, իբրեւ առաջնորդ Իզմիրի, ընդհանուր համակրանքով ողջունուած ատեն, շատերու մտքին կը ներկայանայ սա հարցումը թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ Դպրեվանքը՝ անոր արժանաւոր ու բազմարդիւն վերատեսչին հեռացումէն ետքը։ Այս հարցը ամենէն աւելի կը զբաղեցնէ, բնականաբար, Ս. Պատրիարքը, Խնամակալութիւնը եւ նոյն ինքն Տ. Եղիշէ եպիսկոպոսը որ չուզեր բնաւ անորոշ վիճակի մը մէջ թողուլ այդ կրօնական-կրթական հաստատութիւնը, զոր վարեց երկար տարիներ, եւ զայն կարող ձեռքի մը կամ ձեռքերու վստահելու առաջին բաղձացողն է,—առանց որու շատ հանգիստ չպիտի ըլլար իր հովուական նոր պաշտօնին։ Արդէն, ինչ կարգադրութիւն ալ որ ըլլայ Դպրեվանքի մասին, Դուրեան Սրբազան բացարձակապէս որոշած է կիսատ չթողուլ բարձրագոյն դասընթացքը՝ որուն հետեւող ընծայացուները 1904-1905 դպրոցական տարեշրջանին վերջը կ'աւարտեն իրենց ուսմանց ընթացքը, վկայականնին կը ստանան ու սարկաւագութեան կը կոչուին՝ վարդապետութեան պատրաստուելու համար։ Այս նպատակով, անշուշտ հարկ եղածը խորհած է՝ որպէսզի վերամուտին շարունակուին անոնց դասաւանդութիւնները, եւ ինք՝ Տ. Եղիշէ եպիսկ.՝ թերեւս վերջնական քննութեանց պահուն ուզէ գտնուիլ Արմաշ, սարկաւագներու ձեռնադրութիւնն ալ կատարելու համար։ Իզմիրի ազգայինները իրենց Առաջնորդին այս նպատակաւ ունենալիք կարճատեւ մէկ բացակայութեանը կրնան յօժարիլ, Դուրեան Սրբազանի Իզմիր երթալէն ու իր պաշտօնը ստանձնելէն ետքը։

Սարկաւագներու ձեռնադրութիւնը միջանկեալ բան մըն է սակայն, որ կրնայ կատարուիլ, եւ կը մնայ բուն խնդիրը՝ Դպրեվանքին յաջորդականութիւնը՝ իր արդի գոհացուցիչ պայմաններուն մէջ։

Դպրեվանքը, ինչպէս յայտնի է, իր վերին հսկողութիւնը կատարող պատուակալ մարմին մը ունի այսօր, Խնամակալութիւնը, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին, որ միանգամայն Վանահայրն է Արմաշի։ Անոնք են որ կը հոգան, կը հայթայթեն վանքին հասոյթները, ելմտացոյցը, բարերարներու նուիրատուութիւնները։ Այս մարմինը, իր Ս. Նախագահին հետ, շարունակելով իր հոգածու ուշադրութիւնները կեդրոնէն, Դպրեվանքը իր նիւթական ապահովութիւնը կ'ունենայ. իսկ տեղւոյն վրայ մատակարարութիւնը, ինչպէս կը վկայեն ամէն տարի երեւելի ուխտաւորներ, այնպէս լաւ կազմակերպուած ու կանոնաւոր հիմերու վրայ դրուած է, որ ձեռնհաս վարդապետներ պիտի կրնան վարել զայն նոյն ուղղութեամբ ու նոյն խղճամիտ հոգածութեամբ որուն օրինակը տուած է իրենց Գեր. Վերատեսուչը։

Կը մնայ դասաւանդութեանց այն բարձրագոյն ճիւղը զոր ստանձնած էր Դուրեան Սրբազան։ Այս մասին ալ կարելի է բաժանում մը ընել այն քանի մը կարող վարդապետներուն միջեւ որոնք ուսուցչական այս կամ այն ճիւղը իրենց մասնագիտութիւն ըրած են եւ անկեղծօրէն կրնանք յայտարարել թէ Դպրեվանքը ունի այսօր միաբաններ որոնք թէեւ Դուրեան մը չըլլան՝ բայց յարատեւ աշխատութեամբ, ուսումնասիրութեամբ եւ կատարելագործուելու ջանքով՝ շարունակեն ուսուցչական գործը։

Երբ Օրմանեան Սրբազան՝ կոչուեցաւ Պատրիարքական բարձր պաշտօնին, Տ. Եղիշէ եպիսկ. Դուրեան,—այն ատեն առաջին վարդապետ,— ձեռք առաւ Դպրեվանքին ղեկը ու իմաստնօրէն վարեց զայն։ Հիմա որ Դուրեան Սրբազան ալ կը կոչուի Իզմիրի առաջնորդութեան կարեւոր պաշտօնին, Արմաշական կարող վարդապետներ առաջ պիտի անցնին անշուշտ, հաւաքական աշխատութեամբ շարունակելու համար իրենց Վերատեսչին կրթական գործը։ Այս կերպով, թէ՛ յառաջդիմութեան ասպարէզ մը կը բացուի այդ վարդապետներուն առջեւ, եւ թէ Իզմիրցիները խղճահարութիւնը չեն ունենար թէ Տ. Եղիշէ եպիսկ. Դուրեանը իրենց առաջնորդ ընտրելով՝ վնաս մը պատճառած եղան Դպրեվանքին։

Տ. Ա.

ԱՐԴԻ ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԲԱՌԱՐԱՆԸ

Շատոնց զգալի էր այսպիսի բառարանի մը պէտքը, նոյնչափ զգալի ըլլալով նաեւ մեր արդի լեզուին՝ մանաւանդ ոճերը կամ ասացուածներու տեսակէտով աղքատութիւնը։ Բայց, գուցէ քիչերու մտքէն անցած է թէ, գաւառաբարբառներէ ընտրովի առնուած բայեր ու ոճեր կրնան լեզուին զարգացմանը մեծապէս նպաստել։

Ուրախ ենք որ, այս անհրաժեշտ պէտքը եւ լեզուին ճոխանալուն այլեւայլ միջոցները միանգամայն նկատի առնելով, Ցավէֆ Իզմիրեանց գրական յանձնաժողովը գեղեցիկ ձեռնարկն ըրաւ՝ արդի հայերէնի համար ըստ կարելւոյն կատարեալ բառարանի մը պատրաստութեանը։

Թէ յանձնաժողովը ո՛րչափ նախանձախնդիր է երջանկայիշատակ մեկենասին կամքը լաւագոյն կերպով յարգելու եւ իր ստանձնած պաշտօնը արդիւնաւոր ընծայելու, դիւրին է մակաբերել՝ իր այն կարեւոր ձեռնարկին եւ առ այս յաջողելու համար գործին տուած խնամքէն եւ իմաստուն ուղղութենէն։ Այսպէս աշխատութեանց բաժանումի համար, գրական լեզուն եւ արեւմտեան ու արեւելեան գաւառաբարբառները իրարմէ իբրեւ անջատ նիւթեր կ'առաջարկէ բառաքննութեան։

Արդարեւ, եթէ այս երեք բաժանումներն ալ իրենց ստորաբաժանումներն ունենային, անտարակոյս աւելի գեղեցկագոյն արդիւնքի մը յոյսը պիտի ներշնչէին։ Բայց կ'երեւի թէ, այսչափ ծաւալուն ձեռնարկ մը քաջալերելու համար, Ցավէֆ Իզմիրեանց մրցանակը անտրամադրելի եւ նոր մեկենասի մը երեւումն ալ անյուսալի նկատուած են, որով հարկ տեսնուած է կարելի եղածով գոհ ըլլալ։ Այսու հանդերձ, ի՛նչ որ ալ ըլլայ այս ձեռնարկին արդիւնքը, ընդհանուր շնորհակալութեան եւ շնորհաւորութեան արժանի պիտի մնայ Յանձնաժողովին այս նախափորձը։

Եւ շնորհակալութենէ աւելի՝ կարեւոր պարտաւորութիւն մը կը ներկայանայ մեզի կատարելու, երբ Յանձնաժողովը կը ծանուցանէ թէ «Որոշուած նիւթին համապատասխանող միայն մէկ գործ ընդունուած է տակաւին»․ ինչ որ անշուշտ առանց պատճառի չէ, եւ որովհետեւ այս պատճառները, ինչպէս պիտի տեսնուի, միանգամայն արգելքներ են նպատակին յաջողութեանը, պարտք կը զգամ փութալ զանոնք բացատրելու։

* *

Թերեւս, մինչեւ պաշտօնական ծանուցման հրատարակութիւնը, ոչ ոք հետամուտ եղած է առաջին բաժնին, այսինքն «Նոր շինուած կամ ճշտուած եւ նոր առում ստացած եւ հին հայերէնէ նորոգիւտ բառեր» հաւաքելու գործին, որ թէեւ այնչափ դժուարին չըլլայ, սակայն կատարեալ արդիւնք մը արտադրելու համար՝ դարձեալ բաւական ժամանակ կը պահանջէ, գուցէ շատ աւելի քան սահմանուած պայմանաժամը։ Ուրեմն այս բաժնին յատուկ հաւաքածոներու յապաղումը բնական է եւ այս պարագային, հարկ կ'ըլլայ գէթ այն բաժնին երկար ժամանակամիջոց մը որոշել։

Այսպէս չէ սակայն միւս բաժիններուն համար։ — Ամէն ոք գիտէ թէ, բաւականէն աւելի բանասէրներ գաւառական բառերու եւ ոճերու կարեւոր հաւաքածոներ ունին այսօր՝ ձեռքերնին պատրաստ։ Երբ ասոնք ալ չեն փութար արդէն իսկ պատասխանել պաշտօնական հրաւէրին, ահա պատճառները։

Նախ որ պաշտօնական ծանուցումը կը թուի արտադրել թէ, մրցանակի պիտի արժանանան գաւառաբարբառներու այ՛ն հաւաքածոները միայն որ արեւմտեան կամ արեւելեան գաւառներէն ամենուն միանգամայն բառերն ու ոճերը պարունակեն։ Եթէ այսպէս է, այս ճիւղին հետեւողները իրաւունք կ'ունենան ձեռնապահ մնալու. վասն զի, ինչպէս պիտի բացատրեմ, խղճամիտ բանասէրը բազմամեայ եւ քրտնաջան աշխատութեամբ հազիւ թէ հազիւ իր բնագաւառին լեզուն կրնայ լիովին ուսումնասիրել, եւ հարկաւ, իր այնքան քրտինքներուն պտուղը՝ հարեւանցի ժողովածուներու սին փորձութեան հանդէպ նշաւակուած տեսնելու չի հանդուրժեր։

Երկրորդ որ, առաջին բաժնին աշխատողներուն հետ մրցման ելլելը՝ յայտնի զրկանք կը նշանակէ գաւառաբարբառի հետամուտներուն համար, քանի որ այս վերջիններուն գործերը ո՛րքան ալ ինքնին գնահատելի ըլլան, պիտի չկրնան երբեք գոնէ հաւասարակշռել գրական բաժնին հաւաքածոներ, որոնք ապահովապէս աւելի ճոխ ու փայլուն արդիւնք մը պիտի ընծայեն։

Վասն զի, առաջին բաժնին նիւթը քաղելու համար, հաւաքողին առջեւ դիւր եւ ընդարձակ դաշտ մը կայ, ուր պարզ ընթերցումով մը կրնայ գտնել անթիւ բառեր, եւ անոնց առումները հետեւցնել՝ խօսքին իմաստէն, այնպէս որ, բաղդատաբար կարճ ու դիւրին աշխատութիւն մը կրնայ ընտիր արդիւնքներ ընծայել։

Գալով գաւառաբարբառներուն, ասոնք երկար տարիներու յարատեւ աշխատութիւն կը պահանջեն։ Վասն զի այս ճիւղին հետամուտը թանձրացեալ ոչինչ ունի իր առջեւ. թղթի պատառիկ մը անգամ չի կրնար գտնել՝ որուն վրայ կատարէ իր ուսումնասիրութիւնը։ Իր նիւթին միակ աղբիւրն է ռամկութիւնը, որ արդէն աղաւաղուածները քիչ մըն ալ ինք աղաւաղելով՝ բոլորովին անհասկանալի ձայներ կը յօդէ, եւ այն ալ՝ ոչ թէ խնդրուած ժամանակը կամ գիտակցաբար, այլ ըստ դիպաց եւ առանց գիտնալու թէ ի՛նչ կը նշանակէ։ Բանասէրը ընդ երկար կը ստիպէ իր ուղեղը՝ լսած բառին ծագումն ու իմաստը որոշելու, եւ սակայն զուր ջանքերէ յետոյ կը ստիպուի սպասել ամիսներ՝ տարիներ, մինչեւ որ պատահաբար մամիկը նոյն բառը կամ ոճը տարբեր խօսքի մը մէջ ալ գործածէ։ Այսպէս, պէտք է ամենէն բուռն ճիգերով, ամենէն սուր ուշադրութեամբ եւ ամենէն յամառ յարատեւութեամբ շարունակել հետազօտութիւնը, որպէս զի նոր խօսակցութիւններ առիթ ընծայեն յաջողութեան։ Ըսուածներէն կը հասկցուի թէ, խնդրելի բառերն ու ոճերը ոչ միայն աղաւաղուած են չափազանց, այլ նաեւ շատ ցանցառ կը գործածուին։ Որովհետեւ իբր ռամկօրէն առնուած եւ ծիծաղելի նկատուած է, մամիկն անգամ կը զգուշանայ այնպիսի ծաղրաշարժ բառեր գործածելէ։ Ուստի հաւաքողին ուշադրութիւնը պէտք է միշտ լարուած ըլլայ, որպէս զի պատահական ցանցառ առիթներէն կարենայ օգտուիլ, այսինքն, թէ՛ շատ բառ հաւաքել եւ թէ՛ անոնց կրկնակի գործածութիւններէն իմաստները ճշդել։

Ահա այսպիսի պատճառներով 10-20 տարիներու աշխոյժ եւ անխոնջ աշխատութիւնը հազիւ կը յաջողի՝ լաւ քաղուածքի մը. նոյն իսկ գիւղի մը լեզուն կատարելապէս ուսումնասիրելու։ Հետեւաբար անկարելի կը թուի որ արեւելեան կամ արեւմտեան անունով հասկցուելիք 15-25 գաւառներու բոլորին միանգամայն բառերն ու ոճերը միակ հաւաքածոյով ներկայացուին, եւ եթէ ներկայացուին, կարենան հարազատութեան ու ճշդութեան երաշխիքն ունենալ, այնպէս են ուղեւորներու հարեւանցի կատարած ուսումնասիրութիւնը (եթէ ուսումնասիրութիւն կրնայ կոչուիլ) կամ կազմած հաւաքածոն։

* *

Իմ մասին կը հաստատեմ թէ, բոլոր այս պարագաները Յանձնաժողովին խորհրդածութեանը նիւթ եղած են արդէն, եւ իր պահանջածները ալ ոչ թէ ենթադրուածին պէս, արեւելեան կամ արեւմտեան գաւառաբարբառներու երկու հաւաքածոներ են, այլ այս երկու հաւաքական հաւաքածոները պատրաստելու նիւթ մատակարարող բազմաթիւ մասնաւոր հաւաքածոներ։

Կը մնայ միայն սպասել, թէ Յանձնաժողովը ի՛նչ միջոցով պիտի քաջալերէ գաւառական բառեր ու ոճեր հաւաքողները, որոնք կը վարանին գրական բաժնին հետամուտներուն մրցակցիլ։

Իմ խոնարհ կարծիքով, աւելի արդար եւ աւելի խրախուսական պիտի ըլլար՝

Ա. Որոշուած երեք բաժինները, փոխանակ ամէնը մէկէն մէկ տարուան նիւթ ընելու, իւրաքանչիւրը զատ զատ երեք տարբեր տարիներու բաժին որոշել։

Բ. Որոշակի ծանուցանել թէ, ո՛ր գաւառներ արեւմտեան եւ ո՛ր գաւառներ արեւելեան պիտի նկատուին։

Գ. Այս երկու բաժին գաւառաբարբառներէն միայն մէկը 1905 եւ միւս բաժինը 1906 տարուան մրցանակին նիւթ որոշել։

Դ. Գրական լեզուին բաժինը վերջին տարուան թողուլ, վասն զի այս բաժնին հետեւելու նոր սկսողը աւելի ժամանակի կը կարօտի։ Ասկէ զատ, մինչ գաւառաբարբառները զարգացման կամ նոր բառեր ու ոճեր ստեղծելու շրջանը շատոնց անցուցած են, ընդհակառակը գրական լեզուն զարգացման առոյգ շրջանին մէջ կը գտնուի։ Եւ, եթէ առաջին տարին ստանձնուի գրական լեզուին, հաւաքածոները որչափ ալ կատարեալ նկատուին, յաջորդ տարիներուն մէջ թերի կամ անկատար պիտի համարուին, սա պատճառաւ որ պիտի տեսնուի թէ անոնք չեն պարունակեր շատ մը բառեր ու առումներ, որոնք իրենց գոյութենէն յետոյ շինուած պիտի ըլլան բնականաբար։

ՄԵՂՈՒ

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ ՊԷՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Պէրութի հայ գաղութը վերջին 15 տարիներու մէջ բաւական աւելցած է՝ որուն մէջ կը գտնուին դիրքի տէր եւ պատուաւոր վաճառականներ, գործակատարներ ու յանձնակատարներ։ Մէկ քանի տարի առաջ, Պէրութի Հայերը, տեսնելով Պէրութի տեղական օտար վարժարաններուն բարգաւաճ վիճակը, կ'ուզեն իրենք ալ նոր զարկ մը տալ կրթական գործին։ Երկսեռ վարժարանը վարելու համար կը հրաւիրեն վարժուհի մը։ Պէրութի Հոգաբարձութիւնը կարեւոր ամսական մը կը սահմանէ վարժուհիին, որ գալ միալով, վարժարանին ղեկը կ'առնէ ձեռք։ Պէրութի Հոգաբարձութիւնը եւ Հայերը բնաւ գոհ չըլլալով վարժուհիին ընթացքէն, միւս կողմէ անոնք ալ տեսնելով որ դպրոցին բնաւ օգտակար չպիտի ըլլայ ու աղէկ չպիտի օգտուին, վասնզի եկած օրէն ի վեր քատրիլէն, վոլսէն, մազուրքայէն եւ ուրիշ խաղերէն զատ ուրիշ բան մը չէր սովրեցուցած, անոր հաշիւը կը մաքրեն, որպէս զի [illegible] երթայ։ Սակայն վարժուհին չէր կրնար Պէրութէն բաժնուիլ։ Այս պատճառաւ վարժուհիի եւ վրդ. Խապատեանի մասին հանրագրութիւններ ուղղուեցան Երուսաղէմի Պատրիարքարանին եւ Թերթերուն։ Վարդապետը քանի մը արբանեակներ գտնելով պատիւը պաշտպանեց, սակայն Մանզումէի մէջ Փարոս լաւ հարուած մը իջեցուց։ Բայց Երուսաղէմի Միաբանութեան անմիաբանութիւնը պատճառ եղաւ որ վարդապետը քիչ մը աւելի շարունակէ իր պայքարը։

Գիտեմ որ ինծի պէս շատեր պիտի ցաւին եւ անգամ մըն ալ պիտի չնշուի թէ կարգ մը կուսակրօններու պատճառաւ եկեղեցին եւ արարողութիւնները հայ հաւատացեալին համար երբեմնի սրբազան ազդեցութիւնը չեն ներգործեր։

Պէրութի մէջ օտարներ եւ նոյն իսկ աղէք, վարժուհիին անցած ատեն անպատասխանի ակնարկութիւններ կ'ընեն։ Ժողովրդեան մեծագոյն եւ կարեւոր մասը եկեղեցի չերթար, պաղած է եկեղեցին. անդին վարդապետը մեծամասնութեան հետ սրդողած՝ եւ առանց ծանօթութեան պատարագ կ'ընէ, առանց խոստովանանքի սրբութիւն կուտայ։

Ժողովուրդը նոր հոգաբարձութիւն մը կ'ընտրէ ուսեալ եւ պատուաւոր անձերէ. քուէներու մեծամասնութեամբ Սեդրաք էֆ. Պետրոսեան Ատենապետ կ'ընտրուի այս Ժողովին։ 1903-1904 դպրոցական տարեշրջանին համար, Ատենապետ էֆ.ին հրաւէրով, Պէրութի երկսեռ վարժարանը վարելու համար Գէորգ էֆ. Կարճիկեան եւ իր տիկինը Շահզատէ Կարճիկեան Պէրութ կ'երթան։ Ատենապետ էֆ. որ Ատանայի Արզուրեան եւ Պէրութի ֆրանսական ու ամերիկեան բարձրագոյն գոլէժներու մէջ ուսումը կատարելագործած է, անձամբ ստանձնած էր Թուրքերէն դասախօսութիւնը բարձրագոյններուն, իսկ Տիկին Կարճիկեան անգլիերէն եւ Կարճիկեան էֆ. հայերէն եւ ուրիշ կարեւոր դասեր։ Մէկ տարուան մէջ զգալի յառաջդիմութիւն մը կ'ընէ վարժարանը։ Քննութեան պահուն քննիչներ ըլլալով Գալուստեան Սրբազան, որ հիմա Ատանա կը գտնուի, Տէր եւ Տիկին Կամսարական եւ ուրիշներ անկեղծ կերպով շնորհաւորած են Հոգաբարձութիւնը եւ ուսուցիչները։ Կարգ ու կանոնը, պարկեշտութեան եւ մրցանակներու [illegible] հանդէս մը կատարուեր է, ուր աղէկ ճառեր եւ արտասանութիւններ ըրեր են. [illegible] թատերախաղ մը որուած է հայերէն էֆ.է պատրաստուած։ Տղաք յաջողութեամբ իրենց դերերը կատարեր եւ ծափեր ծափեր խլեր են։ Ատենապետ էֆ. հանդիսականներուն եւ ուսուցիչներուն շնորհակալութիւն յայտնելէն յետոյ, մեծ դժուարութեանց [illegible] յաջողութեամբ դպրոցական տարին աւարտելը յայտնեց եւ իր հրաժարականը մատուցանէ Ժողովրդեան։

Բայց միւս կողմէ վարդապետին պաշտպանութեամբ վարժուհին գլուխը առանց չափ աշակերտ կը ժողվէ։ Այս պարագաները յայտնի կերպով կը ցուցնեն թէ մեր շատ մը եկեղեցականները իրենց պատճառ կ'ըլլան դպրոցներու ու-կարգապահ վիճակին։ Պէտք է կարուկ ընթացք մը բռնել, այն է պատժել զանոնք։

Ատանա ԻՐԱՋԵԿ

ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇՈՒՐՋԸ

ԿՐԹԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

Ճարտարապետական, գեղարուեստական, առեւտրական, գիտական ու կրթական ամէն գործ երկար ու անխոնջ աշխատութիւններէ, յաջող փորձառութիւններէ յետոյ միա՛յն եւ խնամով պատրաստուած յատուկ ծրագրերով առաջ կը տարուին, ապահոված գեղեցիկ արդիւնքը արտադրելու համար։

Այս այսպէ՛ս է ամէն տեղ, ու ամէն միջավայրի մէջ։

Սակայն այսպէս չէ մեր վարժարաններու վիճակը, դժբաղդաբար. Հակառակ կերպ. Ուսումնական Խորհուրդի կողմէ պատրաստուած ու բարեփոխուած կրթական յայտագրին, գաւառներու մէջ ամէն տեղ, առ հասարակ՝ իր Տնօրէն-ուսուցչին հետ նոր ծրագիր մը ու մեթոտ մը կը դասուի, որ ա՛յնքան գոյութիւն կ'ունենայ, ո՛րքան Տնօրէնը՝ պաշտօն։ Ամէն տարի ալ Տնօրէն-ուսուցչի փոփոխութեամբ՝ տարբեր տարբեր ծրագրերու եւ մեթոտներու նորութիւն ու վերին վար փոփոխութիւն ալ սովորութիւն դարձած է։ Ու այս անառաջ սովորութիւնը պիտի տեւէ ա՛յնքան ատեն, դժբաղդաբար, մինչեւ որ արմատական կարգադրութիւն մը չըլլայ պատկանեալ վարչութեան կողմէ։

Կարգերու բաժանում.— Չկայ վարժարան մը որ ուսանողաց դասակարգերու համար իրեն յատուկ անուանումներ չունենայ։ Տեղ մը նախապատրաստականէն կը բարձրանայ հետզհետէ առաջին, երկրորդ եւն. կարգերու անուններով։ Ուրիշ տեղ մը բարձրագոյն կարգէն կը սկսի առաջին, երկրորդ, երրորդ եւն. անուանումը։ Տեղ մըն ալ ծաղկոց, կրթարան ու վարժարան կարգերու բաժանում։

Դասախօսութիւններ.— Չկայ վարժարան մը որ գոնէ երկու տարի անընդհատ այս՝ կամ այնինչ դասին համար յատուկ դասընթացքով մը շարունակուի դասատուներու փոփոխութեան հետ. դասագրքերն ալ փոփոխութեան ենթակայ են։ Տեղ կայ, ուր աւելին հին մեթոտով աշակերտները գրքերու կապած են՝ սահմանափակելով, ցաւալիօրէն, անոնց խորհելու ու դատելու կարողութիւնը։ Տեղ կայ, ուր առաջին տարին՝ Կ. Պոլսոյ այսինչ գրատան գրքերովը կը սնանին. յաջորդ տարին, գիներու աժանութեան ու երբեմն ալ մասնաւոր յանձնարարութեան մը վրայ՝ ուրիշ գրավաճառի մը կը դիմուի։ Տեղ ալ կայ, որ այս անտեղիութենէն ալ զատ, շատ անգամ, վեց ամսէ վեց ամիս միեւնոյն կարգին դասագրքերը կը փոխուին՝ նորութիւն մը ցուցադրելու համար։ Տեղեր ալ կան, ուր լեզուներու աւելի կարեւորութիւն կը տրուի. մնացեալ դասերը երկրորդական բաներ կը նկատուին։ Տեղեր կան, ուր մաթեմաթիքի ու գիտական դասերը աւելի երես ունին։ Տեղեր ալ կան, ուր լեզուներու հետ ամէն դասեր անխտիր ու հաւասարապէս կ'աւանդուին սեղմուած խառնուած՝ անհամ ու անլի սակայն։ Շատ տեղեր ալ դպրոցական տարեշրջանները պակսած, աւանդելի դասերը, սակայն, նոյնը մնացած են ցուցադրութեան համար, բնականաբար, ամուլ ու ապարդիւն։

Դպրոցական ամէն տարեշրջանի լրանալուն, յետ քննութեան, հանդիսաւոր մրցանակաբաշխութեամբ ու փայլուն վկայականներով կարգ մը ընթացաւարտներ, առանց պաշարի, դուրս կուգան, փողոցները պատելու եւ շուկայի երկրաչափութիւնը ընելու՝ ցաւալիօրէն։

Այսպէս թէ՛ կարգերու բաժանմանց, թէ՛ դասախօսութեանց մեթոտաւոր սկզբ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (8)

ՊԻԷՐ ՄԱԷԼ

ՆՕՏԱՐԻՆ ԴՂԵԱԿԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

[illegible] ՍԷՐԸ

Ա.

ԶՈՀՆ ՈՒ ԴԱՀԻՃԸ

— Մուկը համբան ձգեցի՞ք, հարցուց Ֆանթիք։ Թերեւս պէտք ունէր նորոգուելու։ Նոյն իսկ հոս պատմեցին թէ շատ դժնդակ ճամբորդութիւն մը կատարած էք վերջերս։

— Արդարեւ, Ֆանթիք, ճամբորդութիւնը շատ դժնդակ եղաւ... Հօս նոր բան մը պատահեցա՞ւ։

— Ոչինչ։ Պինէք շատ փոքր տեղ մըն է։ Բարին Աստուած պաշտպանեց խեղճ մարդիկը։ Իսլանտայի ու Թէր-Նէօվի ձկնորսները դարձան։ Ծովուն վրայ, մինչեւ Բէմբօլ, ս եւ է արկած չպատահեցաւ այս տարի։ Արտասուաց չեղաւ այս ձմեռ։ Շատ աղէկ բան է ասիկա։

— Ցամաքին համար է խօսքս, Ֆանթիք։ Նոր բան մը չկա՞յ։ Կատարուած կամ կատարուելիք ամուսնութիւն մը։ Բազմաթիւ ծնունդներ չկա՞ն։

— Այո՛, պարոն, ինչպէս գիտէք, ծնունդներու թիւը շատ է։ Տղաք չեն որ կը պակսին Պրըթանիի մէջ։

Ֆանթիք, ամէն գիւղացիի պէս, մարմաջ կը զգար շատ մը բաներ ըսելու։ Բայց կ'ուզէր որ խօսեցնեն զինքը։ Կիւյան կը ճանչնար անոր բնաւորութիւնը։

— Օ՛ն, աւելի լաւ, ըսաւ Հանրի մեղմ անտարբերութեամբ մը։ Ձեր խօսքերը մեծ հաճոյք կը պատճառեն ինծի։ Նշանը սա է որ դժբախտներ գոյութիւն չունենան։

Այս անտարբերութիւնը գործին չէր գար ագարակապանուհիին, որ միտքը դրած էր ուզածին պէս շաղակրատելու։ Այնքան ըսելիքնե՜ր ունէր, ու կը խորհէր որ տէրն ալ շատ հաճոյակատար ունկնդիր մըն էր։

Ան ատեն սկսաւ կամաց կամաց ասպարէզ տալ իր շաղակրատութեան, ճառախօսական ճշմարիտ զգացութիւններով։ Ապահովաբար ինք չէր որ կը յերիւրէր։ Ամենուն ըսածը կը կրկնէր, առանց հաստատելու զանոնք։ Մնաց որ, այդ ամէնը վերապահութիւն չունէին իրեն. եւ ոչ ալ կը շահագրգռէին պարոն Հանրին։ Այս վերջինն ալ լաւ գիտէր թէ Ֆանթիք չէր սիրեր ուրիշին գործերովը զբաղիլ, որովհետեւ շարախօսներուն գործին կուգան այդ կարգի պատմութիւններ։ Միթէ կա՞յ անանկ մէկը՝ որուն վրայ շարախօսութիւն չընեն բնաւ։

— Կրա՞յ, իրաւունք ունիք, Ֆանթիք, ընդմիջեց Հանրի, քրքջալէր խնդալով։ Գիտեմ այդպէս ըլլալը։ Ինծի բաւական մօտիկ մէկը ծովահէն ամբաստանուեցաւ հանրային կարծիքին կողմէ։

Ու Հանրի ծիծաղկոտ դէմքով կը դիտէր շաղակրատ կինը, մինչ այս վերջինն ալ իր կարգին չկրցաւ խնդուքը զսպել, տիրոջը խօսքերուն ի լուր։

— Ի՞նչ, պարոն Հանրի, գիտէ՞ք թէ այդ տեսակ բաներ կ'ըսէին ձեր վրայ, ըսաւ Ֆանթիք, չհաւատալ ձեւացնելով։

— Քիչ մը։ Նոյն իսկ գիտեմ անունները այն պատուական մարդոց, որոնք այդ աղուոր լուրերը տարածած են. սակայն անոնց պիտի հասկցնեմ։

Այդչափ խայծը կը բաւէր, Ֆանթիքի շաղակրատութեան ախորժը գրգռելու համար։ Այնուհետեւ սկսաւ անվերջ կերպով ու առատօրէն շաղակրատել։

Այո՛, նոր լուր կար, եւ խոշոր տեսակէն. Ամենէն թերահաւատն իսկ ապշութեան մատնող բաներ կը պատմէին. իրա՛ւ անհաւատալի բան էր։

Կը պատմէին թէ Բէրհուարն ընտանիքը կործանուած էր, թէ կալուածին մէկ կտոր իսկ չունէր եւ թէ Պօռ-տ'Ամուր պիտի ծախուէր հաւանաբար, եթէ երբեք...

Այդ «եթէ երբեք»ին վրայ կանգ առաւ ճարտարօրէն, իր խօսակցին հետաքրքրութիւնը գերագրգռելու համար։

Եւ որովհետեւ Հանրի լուռ կը մնար, չափազանց հետաքրքրուած եւ գլուխը ձեռքին վրայ կռթած, իր վրդովումը յայտնի չընելու համար, Ֆանթիք աւարտեց իր պատմութիւնը։

— Այո՛, պարոն Հանրի, այդ դժբախտութիւնը պիտի պատահի։ Խեղճ կիները պիտի վտարուին իրենց բնակարանէն, եթէ երբեք, պարոն Պրիւլէ, Սէն-Րօշի նօտարը, չշնորհէ իր պահանջած գումարը, քանի որ ինքն է միակ պահանջատէրը։ Արդ, կ'ըմբռնէք թէ այդ գէշ մարդը վեհանձն ըլլալէ հեռու, պայմաններ դրած է։

Կիւյան երկար ատենէ ի վեր, գրեթէ երկու տարի, գիտէր այդ պատմութիւնը, այսինքն այն անմոռանալի օրը, երբ առաջին անգամ ըլլալով հանդիպած էր Իվօնի։

Ու ագարակապանուհիին խօսքերը կը քրքրէին յիշատակը այդ պատահումին ու տասը օր ետքը Ռէնկոյի հետ ունեցած տեսակցութեան։

Հիմա Կիւյանի յիշողութեան առջեւ կուգային այդ տեսակցութեան բոլոր մանրամասնութիւնները։ Բէրվէյլլաններու հիւղակը չէր ծախուած, շնորհիւ Նախախնամութեան կողմէ ղրկուած բարի հրեշտակին։ Արմանի մօր խօսքերն ալ ականջին մէջ կը բզզային դեռ. տիկին Ռէնկօ լռելեայն հասկցուցած էր թէ Իվօն երջանիկ չէր բնաւ։

Հանրի նաեւ կը յիշէր ունեցած անախորժ տպաւորութիւնը ի լուր հաւանական ամուսնութեան մը այդ պաշտելի կոյսին ու Սէն-Րօշի դահիճին միջեւ։

Այդ տպաւորութիւնը այնքան սաստիկ եղած էր որ փափուկ ցնորքը պահ մը մթագնած էր աչքերը, եւ աւելի՛ն, նոյն իսկ արհամարհական զգացում մը ունեցած էր Իվօնի նկատմամբ. բայց հիմա կը հրաժարէր անոր վրայ։

Հիմա պրըթան կնոջ խօսքերը լսելով խղճի անգութ խայթ մը կը զգար. ինքզինքը կը մեղադրէր՝ անիրաւ դատում մը ունենալուն համար։

(Շարունակելի)

բունքի եւ թէ՛ դասերու որոշ յայտագրի գործադրութեան համար կարգ ու սարք չ'այ բնաւ. պարզապէս բաբելոնեան անկարգութիւն մը, լաբիւրինթոս մը հնչնալու է ամէն ազգային վարժարանով մէկտեղ, սակայն, լրագիրներու մէջ տեղաւորուած պիտի տեսնէք, պերճական յաջող քննութիւններ, փայլուն հանդէսներ ու ոսկեզօղ վկայականներու բաշխումներ, ամէն ինչ ոսկեզօծ շպարուած։

Այս ամէն անտեղիութեանց համար ո՞վ է պատասխանատուն, որո՞ւնն է յանցանքը։

Ինծի համար, տեղական Ուսումն. Խորհուրդի ու Հոգաբարձութեան անդամները, որոնք սահմանուած են կրթական այնքան փափուկ գործին մեծ հոգը։ Փոխանակ ամէն վեց ամիս կամ գոնէ տարեկրկնի տարեկրկան այցելել կեդր. Ուսումնական Խորհուրդին հետ բանակցութիւններ կատարելով կրթական յայտագրի բարեփոխութեան ու դասագրքերու ընտրութեան մասին, ընդհանրապէս՝ օրուան Տեսչէն-ուսուցչին կամքին ու խղճին կը յանձնեն վարժարանին ներքին ամէն դասական կարգադրութիւն ու բարեկարգութիւն, որոնց միեւնոյն ընթացքով տեւականութիւնը, սակայն, մէկ տարի է միայն. այն մշտափոփոխ վիճակին համար, որուն ենթակայ են վարժարաններու Տեսչին հետ միւս բոլոր ուսուցիչներն ալ՝ ամէն տարեկրկնի լրանալուն։ Կան տեղեր, ուր դասախօսութիւնները կը շարունակուին առժամանակեայ կերպով մինչեւ որ Ուսումն. Խորհուրդը իր ծրագիրը խմբագրէ։ Տարեկրկնը կը բոլորի, ու դեռ Ուսումնականը պիտի յանձնէ իր ծրագիրը ի գործադրութիւն։ Շատ ցաւալի ու միանգամայն ծիծաղելի բան մը չէ՞ այս։

Եւ որպէսզի մեր վարժարանները իրենց կանոնաւոր ընթացքն ունենան, ու ամէն դպրոցական անհրաժեշտ խնդիրներու միանգամ ընդ միշտ վերջ տրուի, հետեւեալ առաջարկներուս վրայ պիտի փութամ հրաւիրել մեր կրթական վարիչներուն խորին ու լուրջ ուշադրութիւնը։

Ա. Ամէն վարժարանի ուսուցչաց ընտրութիւնը կատարել Առաջնորդներու ընտրութեան հանգոյն եւ ընտրելեաց ցանկին առաքումն ու ընտրեալին վաւերացումը Պատրիարքարանի Ուսումն. Խորհուրդին վերապահել։

Բ. Ամէն վարժարանի մէջ, տարեկրջանի համեմատ, Կ. Պ. Ուսումն. Խորհուրդի կրթական յայտագրին գործադրութիւնը պարտաւորիչ ընել կէտ առ կէտ։

Գ. Ամէն վարժարանի մէջ պաշտօնավարող ուսուցիչ պարտաւոր ըլլայ ուսուցչական վկայական ունենալ, այս կերպով կեդր. Ուսումնական Խորհուրդը ճանչցած կ'ըլլայ ամէն պաշտօն ունեցող ուսուցիչ։

Դ. Տեղական Ուսումնական Խորհուրդը ամէն վեց ամիս կամ գոնէ, ամէն տարեկրկնի լրանալուն պարտաւոր ըլլայ կեդր. Ուսումնական Խորհուրդի հետ բանակցութիւններ ունենալ ծրագրի բարեփոխութեան ու դասագրքերու գործածութեան համար։

Ե. Ամէն տարեկրկնի լրանալուն, դպրոցական տարեկան ընդհանուր տեղեկագրին հետ ուսանողներու վարքին եւ ուսման համեմատական վիճակացոյցը պատրաստելով եւ տեղւոյն Առաջնորդին վաւերացումովը ղրկել կեդր. Ուսումնական Խորհուրդին։

Ցաւօք, այս կերպով, գաւառներու բոլոր վարժարաններու մէջ կրթական համակերպ դրութեան սերտողական սկզբունքները ներմուծուած կ'ըլլան, ու հետզհետէ, արմատական բարեփոխութիւններով սպասուած կրթական զարգացման արդիւնքներն անվրէպ պիտի հասնինք։

Կիրասոն — Մ. ՍՈՂԻԿԵԱՆ

Արտաքին Լուրեր

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԵՒ ՃԱՊՈՆԻ ՄԻՋԵՒ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ճապոնիոյ զօրավարին տեղեկագիրը.— Բանկուալինին ճակատամարտը.— Նոր մանրամասնութիւններ.— Բուռոբաթկին զօրավարին կացութիւնը։

Բարիզ 5 օգոստոս.— Ճապոնիոյ զօրավարին մէկ տեղեկագիրը, օգոստոս 5 թուակիր, Բանկուալինի առջեւ յուլիս 31ին կատարուած ճակատամարտին վրայ սա տեղեկութիւնները կը հաղորդէ.— Յուլիս 30ին Ճաբթօնին դէպի Սանճիէզէ տեղի ունեցած յարձակումը, որ քանի որ թոյլ կերպով կատարուած էր, ցոյց մը միայն կրնար նկատուիլ։ Ճապոնիոյ զօրավարը հետեւաբար կը սպասէր որ հետեւեալ օր հիւսիսային կողմէն յարձակում մը կրէ դէպի Տօթոչէ եւ Բօշիլանթան, ու արդարեւ այդ յարձակումը տեղի ունեցաւ յուլիս 31ի առաւօտ։ Միեւնոյն ատեն ճապոնական զօրախումբ մը Նոքէն կը մօտէր Սանճիանցի դիրքին եւ ուրիշ մը կը յարձակէր Միկէնցօ զօրավարին զինուորներուն վրայ, որոնք Բանկուալինի հիւսիսային կողմը կեցած էին Ճաօ-Հօյի երկայնքը։ Ճակատամարտը մինչեւ ցերեկ շարունակեցաւ Լօ-Բանւ-Յի լեռնոտ վայրերը։ Պաշտպանողական դիրքերը գագաթէ գագաթ հետզհետէ խոյս կը քշուէին, սակայն թնդանօթաձգութիւն առաւելութիւնը Ռուսներուն կողմը կը մնար։ Կէսօրէն երեքուկէս ժամ ետքը միայն վերջնական յարձակում մը կը կատարուէր ռուսական դիրքին ձախ կողմին վրայ։ Այդ միջոցին ճապոնական հետեւազօրք մը կը հասնէր Տալլեցի արեւմտեան կողմը եւ կրակ կը բանէր ռուսաց հետեւազօրքի վրայ, չորս թնդանօթներ խափանելով, երկուքին ալ ձիերը սպաննելով, որով անգործութեան կը դատապարտուէր։ Այդ միջադէպը զգալապէս կը տկարացնէր Ռուսները. բայց քիչ ետքը Ճապոնիոյ զօրավարը իրիկուան ըլլալէն եւ օդին զովանալէն օգտուելով, ընդհանուր յարձակում մը կատարել տուաւ լեռնոտ վայրերուն ամբողջ երկայնքը. այդ յարձակումը զոր թեթեւուղէն հետեւանքներ կը կատարէին, մեծ սքանչացում պատճառեց։ Ճապոնները հետզհետէ ետ մղուեցան լեռներու գագաթներէն, առանց կատարելու սուինի յարձակում մը, ինչպէս չէին ըրած Սալուր մէջ։ Հակառակ այդ արդիւնքին եւ իրիկուան ժամ 7ին ստացուած հրամանի մը վրայ Ճապոնիոյ զօրավարը կը սկսէր նահանջել դէպի Հայ-Չենկ։ Թէեւ այդ յարձակմանց մասնակցող ռուսական զօրագունդերուն անունը չի տրուիր, սակայն կ'երեւայ թէ Ճապոնիոյ զօրավարին հաղորդած մանրամասնութիւնները կը վերաբերին 5րդ զօրաբաժինին, որուն համար ասկէ առաջ ծանուցուած էր թէ Լանթանի եւ Սիմօ-Թու-Չանի մէջ կը գտնուէր, դէպ ի Թա-Լինկ եղող հովիտներու վրան։ Շահեկան է այն լուրը թէ Բանկուալին բռնութեամբ չէ գրաւուած, այլ մասնաւոր հրամանով թողուած։ Խնդիր է գիտնալ թէ արեւելեան զօրախումբին Հայ-Չիա-Չէ քաշուելո՞ւն հետեւանքով տրուած է այդ հրամանը։ Ճապոնիոյ զօրավարը, որ ռազմագիտական թատերաբեմին վրայ վերջին կ'երեւայ, կրնայ ըլլալ որ Գ. զօրաբանակին հրամանատարն է, որ առանց պատ միացած է ժամանակէ մը ի վեր, քանի որ Շթաքել զօրավարը փակուած է Բորթ-Արթուրի մէջ։ Այդ զօրաբանակը որ մինչեւ հիմա ճակատամարտի շատ չէ մասնակցած, 2րդ ու 5րդ զօրաբաժիններէն կը բաղկանայ։ Այդ զօրաբանակին Ա. զօրաբաժինը տրուած է, վասն զի արձակազէններուն 5րդ գունդը, որուն դիւցազնական սխրանքը չէ մոռցուած Թա-Չէաի ճակատամարտին մէջ, մայիս 27ին, հիմա Բորթ-Արթուր կը գտնուի։ (Թան)

Լիաօ-Եանկ.— Թա-Չէ-Բիաօյի ճակատամարտէն ետքը Ռուսներուն նահանջն ալ նոր ապացոյց մըն է թէ անկարելի է այս միջոցիս Ռուսներուն համար յարձակողական ըլլալ։ Երբ դիրքերը բնականապէս դէպ վիճակի մէջ, մինչ Ճապոններուն կողմէ շրջապատուելու վտանգին մէջ կը գտնուին եւ Ռուսները թիւով նուազ են, առաջ միակ արդիւնքը կ'ըլլայ ջլատել զինուորները որոնց մէկ մասը արդէն մինչ ընդհանուր նահանջին կ'ունենայ Ճապոններուն հետ՝ Թուրքէնչէնի ճակատամարտէն ի վեր։

Նիու-Չուանկ.— Ռուսական բանակ մը, 75,000 հոգիէ բաղկացած, Հայ-Չէնկէն կը նահանջէ։ Երկու հազար ձիաւորներ, կարեւոր փախադրամարտով, դէպ ի Հայ-Չէնկ կ'երթան, որուն շուրջը անշուշտ պիտի կատարուի ամէնէն կարեւոր ճակատամարտը։ Բուռոքի զօրավարը 100,000 հոգիով կը գտնուի Ռուսներուն ետին, Օքու՝ 50,000 հոգիով՝ Ռուսներուն առջեւ եւ Նոծու՝ 50,000 հոգիով՝ անոնց ձախ թեւին վրայ։ Ուստի Բուռոբաթկին զօրավարը եթէ յաղթուի, կամ դէպ ի արեւմուտք պիտի քաշուի եւ կամ անձնատուր պիտի ըլլայ։ Ճապոնական երկրորդ բանակին հետեւող զինուորական օտար կցորդները պատերազմի դաշտը կ'երթան՝ ճակատամարտին ներկայ գտնուելու համար։ Բորթ-Արթուրի ռուս զինուորները խոր մղուեցան դէպ ի իրենց պաշտպանութեան վերջին գիծը։

Թոքիօ.— Օքու զօրավարը կը տեղեկագրէ թէ Ռուսները, օգոստոս 2էն ի վեր, դէպ ի հիւսիս կը քաշուին անընդհատ եւ թէ Ճապոնները օգոստոս 3ին գրաւեր են Հայ-Չէնկը եւ Նիու-Չուանկը. այս 30 մղոն հեռու է համանուն նաւահանգիստին հիւսիսային արեւելեան կողմէն։

Բարիզ.— Մաթէն հետեւեալ հեռագիրը ստացած է Բեդերբուրկէն իր թղթակցէն.— «Երեք օրէ ի վեր պատերազմի դաշտին վրա պատահած դէպքերը, որոնց լուրերը այսօր կը ստանանք, կարելի է նկատել նախադուռը ճակատամարտի մը որ արդէն սկսած ըլլալու է Լիաօ-Եանկի առջեւ։ Բուռոբաթկին զօրավարը այսօր միայն համառօտ տեղեկութիւններ կը հաղորդէ դէպ ի Հայ-Չէնկ նահանջին վրայ որ ամէն կողմէ գաղտնակուած էր։ Զօրավարը լուռ կը մնայ երկաթուղիին արեւելեան կողմը կատարուած գործողութեանց վրայ, Հայ-Չէնկի եւ Լիաօ-Եանկի միջեւ։ Ռուսիոյ ընդհանուր սպայակոյտի պաշտօնաթերթէն տեղեկութեան մը պահուն իմացայ թէ Ռուսները երեք օր տեւող ճակատամարտէ մը ետքը, ստիպուեր են թողուլ Լիաօ-Եանկէն քանի մղոն հեռուն գտնուող վերջին դիրքերը, Բուռոքի զօրավարին բանակէն հալածուելով։ Վախճանեալ Քէլլեր զօրավարին զինուորները կատաղի կերպով դիմադրեցին։ Երեքէ աւելի ռուսական զօրաբաժիններ՝ բազմաթիւ թնդանօթներով, բան մը չեն կրցեր ընել եւ հետզհետէ ետ քաշուեր են դէպ ի Ան-Բինկի ետին։ Վերջապէս հարաւէն, արեւելքէն ու հիւսիսէն Ճապոններու կողմէ շրջանակը փութով կը սեղմուի։ Ռուսիոյ ընդհանուր սպայակոյտին մէջ տիրող կարծիքը այն է թէ Բուռոբաթկին զօրավարին ծրագիրը փոփոխութիւն պիտի կրէ եւ թէ Ռուսները Լիաօ-Եանկը այնքան դիւրութեամբ պիտի չթողուն, ինչպէս ըրին Բայ-Բինկի, Թա-Չէ-Բիաօյի եւ Հայ-Չէնկի մէջ։ Լիաօ-Եանկի մէջ Բուռոբաթկին զօրավարը, լաւ ամրացած ըլլալով, մեծ ջանք մը պիտի փորձէ թշնամիին մեծ կորուստներ պատճառել Մուքտէն քաշուելէ առաջ։ Բեդերբուրկի մէջ յանկարծ կ'ըսեն թէ Բուռոքի զօրավարին ալ թեւը պատրաստ է խզել երկաթուղիի գիծը Մուքտէնի եւ Լիաօ-Եանկի միջեւ, ինչ որ անհրաժեշտ բան մը պիտի ըլլայ Բուռոբաթկին զօրավարին համար, երբ մեծ ձախողութիւն մը ունենայ։ Երկու օրէ առաջ որ եւ է կարեւոր լուրի պէտք չէ սպասել։»

ՆԻՈՒ-ՉՈՒԱՆԿ

Ռուսներուն մեկնումը.— Ռուսաչինական պանքան.— Չինացիներուն ընթացքը պատերազմին հանդէպ։

Լոնտոն, 5 օգոստոս.— Բէքինէն օգոստոս 4 թուականով հետեւեալը կը հեռագրեն Թայմզի.— «Նիու-Չուանկէն Բէքին վերադարձայ։ Ռուսներուն քաղաքային ու զինուորական գրաւումը յիշատակ մըն է միայն։ Ճապոնները հանդարտութեամբ հաստատուեցան։ Ռուսական շահերէն միայն ռուսաչինական պանքան կայ, որ ֆրանսական դրօշին պաշտպանութեանը տակ թողուած է, վասն զի պանքային տեսչութիւնը յանձնուած է ֆրանսացի երիտասարդի մը որ նոյն պանքային պաշտօնեաներէն է եւ, որուն կը տրուի ֆրանսական հիւպատոսական գործակատարի տիտղոսը։ Այդ երիտասարդը նաեւ ռուսական հիւպատոսարանին պաշտօնեայ է։ Ճապոնները քաղաքը ժամանելէն ետքը միայն ֆրանսական դրօշը պարզուեցաւ պանքային վրայ։ Նիու-Չուանկը գրաւող Ճապոններէն եւ ոչ մէկը պէտք եղած ծանօթութիւնը ունէր քաղաքային վարչութիւն մը հաստատելու, որով այդ վարչութիւնը կազմակերպուեցաւ Մ. Նահանգաց հիւպատոս Միլլէր զօրավարին տեսչութեանը տակ։ Ռուսական քաղաքային վարիչը եւ ծովային ու տեղական մաքսատան գործերը գրաւումէն քանի մը ժամ ետքը մեկնեցան եւ իրենց անհետացան ռուսական գրաման բոլոր հետքերը։ Չինացիները կ'ողջունեցին ռուս սուրհանդակութեան պաշտօնարանը. Բազմաթիւ ճապոնցի վաճառականներ վերադառնալու վրայ են։ Եօքոհամայի պանքան քիչ ատենէն վերստին ձեռք պիտի առնէ գործերը եւ պիտի յանձնառնէ մաքսատանց հասոյթները։ 1900 օգոստոս 10էն ի վեր ռուսաչինական պանքան այդ հասոյթներէն 19,375,000 ֆր. գանձած է։ Այդ գումարին մէկ մասին վերադարձումը պիտի պահանջուի ապագային։ Օրուան խնդիրն է ռուսաչինական պանքային վիճակը։ Պատերազմը սկսելէն ի վեր այդ պանքան անհագին միլիոններ կրած է։ Քանի մը միլիոն րուպլի փոխառութիւններ ըրած է միայն Մանչուրիոյ մէջ. դժուար պիտի ըլլայ, գէթ ոչ անկարելի, գանձել այդ գումարները։»

Բարիզ.— Մաթէն հետեւեալ հեռագիրը ստացած է Նիու-Չուանկէն.— «Սաստիկ զղջելով կ'իմանամ թէ Չինաց մէջ զինուորական մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին։ Զօրահանութիւն կը կատարուի՝ Եուան-Շի-Քայի բանակին թիւը աւելցնելու համար. առանց յետոյ Մա զօրավարին բանակը պիտի ղրկուին։ Հազարաւոր ամէն օր զինուոր կը գրեն, որոնք կը մարզուին սպաներու կողմէ՝ մեծ մասամբ ճապոնցի։ Հիմակուընէ Եուան-Շի-Քայ, հարիւր յիսուն հազար հոգի ունի իր տրամադրութեանը տակ։ Չինաց մէջ ծանր դէպքերու կը սպասուի, բայց ո՛չ շուտով։»

ԲՈՐԹ-ԱՐԹՈՒՐ

Ճակատամարտեր.— Տպաւորութիւն Թոքիոյի մէջ.— Կանխահաս ուրախութիւն Ճաբոնի մէջ.— «Հիբասնք» շոգենաւէն ազատուածները։

Թոքիօ 5 օգոստոս.— Հիմա որ Ճապոններուն երկաթէ ու կրակէ շրջանակը հետզհետէ կը սեղմուի Բորթ-Արթուրի շուրջը, Ճապոններուն թնդանօթները անընդհատ կրակ կը տեղացնեն տակաւ սեղմուող տարածութեան մը վրայ եւ գերագոյն վայրկեանը շուտով կը մօտենայ, Ճապոնները ժամէ ի ժամ անհամբերութեամբ ու անձկութեամբ կը սպասեն, անկման լուր մը որուն, քաղաքական, ռազմագիտական ու զգայնական տեսակէտով, ծայրայեղ կարեւորութիւն մը կ'ընծայեն, վասն զի Բորթ-Արթուր, իրենց նաւային գործողութեանց խարիսխ, Ճապոններուն համար ծովային գերակշռութիւն մըն է՝ Չինաց ծովին եւ Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ։ Ժողովուրդը, սակայն, չի գիտեր գերագոյն յարձակման ժամանակը. նաեւ մանրամասն տեղեկութիւններ չունի մինչեւ հիմա կատարուած գործողութեանց վրայ։ Կը կարծուի թէ Ճապոնները այնքան բաւուն կրակ մը պիտի տեղացնեն որ վերջապէս ռուսական նաւատորմիղը պիտի ստիպեն նաւահանգիստէն դուրս ելլել, Թոկօ ծովակալին հետ պատերազմելու համար։ Ճապոնական հետեւակ զինուորներուն գերազանցութիւնը առաջ կարգ կ'անցնի։ Ճապոնական հետեւակները միշտ կը յառաջանան, ինչ որ ալ ըլլայ, որքան կորուստ ալ տան՝ չեն ուզեր ետ քաշուիլ։ Այնպէս կը նկատուի թէ Բորթ-Արթուր արդէն գրաւուած պիտի ըլլար, եթէ սպաները աւելի ըլլային դէպի մահը մղել պէտք եղածին չափ հետեւակ զինուորներ, բայց սպաները անհուն ողջակէզի մը առջեւէն ետ քաշուելով, նախամեծար կը համարին թող տալ որ թնդանօթները քանդեն բերդը, յարձակում կատարելէ առաջ։ Զրոյց կայ թէ Միքատոն իսկ փափաք յայտներ է որ Բորթ-Արթուր կարելի եղածին չափ քիչ արիւնհեղութեամբ գրաւուի։ Այդ է պատճառը, որով Ճապոնները ռուսական ամրոցներուն մօտենալու համար չափաւորութեամբ ու զգուշութեամբ կը գործեն։ Նաեւ այնքան ընդարձակ սահմանի վրայ ական, խրամատներ ու թնդանօթներ կը գործածեն։

Չէ-Ֆու.— Անգլիական Հիբասնք շոգենաւէն ողջ մնացած քառասունմէկ հոգի հոս ժամանեցին։ Ինչպէս յայտնի է, ռուսական մարտ-նաւեր այդ շոգենաւը ընկղմեցին՝ Բիծտի ծովածոցին մէջ կենալ չուզելուն հետեւանքով։ Ասոնք կը յայտարարեն թէ Ճապոնները յուլիս 28ին գրաւեր են Գայլի բլուրը։ Կը պատմեն թէ Հիբասնքի անգլիացի նաւապետը մը ղայութիւն ըրած էր կենալ չուզելով Ռուսներուն հրամանին վրայ. որով թէ՛ շոգենաւը կորսուեցաւ, թէ՛ ուղեւորներուն կեանքը վտանգի ենթարկեց, եւ թէ չորս հոգիի մահ եւ ութ հոգիի ալ վիրաւորուելուն պատճառ եղաւ։ Նաւապետը տղայօրէն ատրճանակ պարպեր է ռուսական թորփիլանաւին վրայ, որ շոգենաւը ընկղմեց, ազատելով նաւապետը եւ միւս ողջ մնացածները, որոնք վտանգի տակ էին. յետոյ զանոնք Բորթ-Արթուր տարեր է, ուր մինչեւ օգոստոս երկու բանտարկուեր են։ Ապա Ռուսները նաւակ մը տուեր են անոնց՝ խոյսի մեկնելու համար։ Գերման շոգենաւ մը այդ նաւակին հանդիպած էր, ողջ մնացողները Չէ-Ֆու բերաւ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

Ծովկասամարտին տուած դասերը.— Ռուսական ու ճաբոնական զինուորներ.— Տարբերութիւններ։

Բարիզ, 5 օգոստ.— Մօ-Թիէն-Լինկի ճակատամարտները սա դասերը կը թելադրեն—Ա. Սերպական Ռուսիոյ կանոնաւոր զինուորները, որոնք առաջին անգամ ըլլալով կը կռուէին Բուռոքի զօրավարին զինուորներուն հետ, բնաւ տաղելու թիւն մը չունին սիպերիական զօրքերէն։ Բ. Ռուս սպաները, իրենց սպիտակ լըգեստով ալ նշանակէտ կ'ըլլան Ճապոններուն հրացանաձգութեանց։ Գ. Ռուսները միահաղոյն հրացան կը պարպեն, իսկ Ճապոնները անհատաբար։ Դ. Ռուսները սեղմ կարգերով կը կռուին, իսկ Ճապոնները՝ ցանցառ։ Ե. Ճապոնական զինուորները Ռուսներէն աւելի ձեռներէցութիւն ունին եւ աչալուրջ են։ Զ. Ռուսները Ճապոններէն աւելի կը գործածեն իրենց թնդանօթները։ Այդ երկու դրութեան հետեւանքը այն եղաւ որ երեք վաշտէ բաղկացած ճաբոնական զօրագունդ մը պարտութեան մատնեց ռուսական երեք զօրագունդներ որոնք պահեստի զօրագունդ մըն ալ ունէին։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԷՇԹԱ, 8 օգոստոս.— Բորթ-Արթուրի վերջին ռմբակոծումը անընդհատ յիսուն ժամ շարունակեց. միեւնոյն ատեն նաւային ճակատամարտ մըն ալ կը կատարուէր։ Ճապոնական Ծիստա յածանաւակը այնքան վնասուեցաւ որ պատերազմի մասնակցելու անկարող վիճակի մէջ կը գտնուի։ Զրոյց կայ թէ ռուսական Պաեան յածանաւակն ալ վնասուած է։ Բորթ-Արթուրի մէջ հրատարակուող Նովի-Քրայ լրագրին մէկ օրինակը, Չէ-Ֆու ժամանած, կը ծանուցանէ թէ Ճապոններուն կողմէ Վոլքօ-Պէր'ի վրայ կատարուած վերջին յարձակումը գէշ արդիւնք մը ունեցած է։ Ռուսները կը զօրացնեն ամրացները եւ պաշտպանողական միջոցները կ'ընդարձակեն։

ՊԵՐԼԻՆ.— Ռուսական բանակին արեւմտեան թեւը մեծ ճակատամարտ մը կը վարէ Հայ-Չէնկի հիւսիսային կողմը։

ԲԱՐԻԶ.— Չէ-Ֆուի մէջ զրոյց կայ թէ Ճապոնները Նիու-Չուանկ պիտի փոխադրեն իրենց գործողութեանց խարիսխը։ Ճապոնները մինչեւ հիմա հազար երկու հարիւր մեթրի չափ տեղ ամրացներ չինած են։

ԼՈՆՏՈՆ.— Բորթ-Արթուրի առջեւ ճապոնական յածանաւակ մը ընկղմեցաւ թորփիլ մը զարնուելով։

—Բրիւթթօլյի մօտ ռուսական Պաեան յածանաւակը թորփիլ մը զարնուելով թեթեւապէս վնասուեցաւ։

—Ճապոնները գրաւեցին Բորթ-Արթուրի արեւմտեան հիւսիսային կողմը գտնուած Լուիզա ծովածոցը։ Հոն զինուոր ցամաք հանեցին որոնք կը յառաջանան։

ՊԵՐԼԻՆ.— Յուլիս 28էն ի վեր Բորթ-Արթուրի դէմ որ եւ է յարձակում չէ կատարուած։

ԼՈՆՏՈՆ.— Բուռոքի զօրավարին բանակը, երեք զօրաբաժինէն բաղկացած այժմ մը, յարձակեր է Բուռոբաթկին զօրավարին բանակին վրայ, սակայն չէ յաջողեր։ Ճապոնները մօտերս զօրաբաժին մըն ալ պիտի ղրկեն Բուռոքի զօրավարին։

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ.— Բուռոբաթկին զօրավարին տրամադրութեանը տակ գտնուող ռուս զինուորներուն թիւը երկու հարիւր հազար է։

ԼՈՆՏՈՆ.— Զրոյց կայ թէ Բորթ-Արթուրի վրայ վերջին յարձակումը հազիւ մէկ ամիսէն պիտի կատարուի։

— Բուռոբաթկին զօրավարը թէեւ նախապէս որոշած էր Մուքտէն քաշուիլ, սակայն հիմա յարմար դատած է վճռական ճակատամարտ մը կատարել Լիաօ-Եանկի շուրջը։

— Նիու-Չուանկէն կը հեռագրեն թէ ճապոնական զինուորները գրաւեր են քաղաքին հիւսիսային կողմը քանի մը գեղ՝ հեշտութեամբ։ Պաշար ու ռազմամթերք բեռցած ճապոնական փոխադրանաւեր միշտ Ին-Քէօու նաւահանգիստը կը ժամանեն, ուրկէ կը հետեւցուի թէ Ճապոնները պաշարի եւ ռազմամթերքի մեծ մթերանոց մը պիտի հաստատեն Նիու-Չուանկի մէջ։ Քաղաքին շուկային մէջ մեծ ազեւորութիւն կը տիրէ։

— Նիու-Չուանկէն կը հեռագրեն թէ հոն ժամանող Չինացիներուն ըսածին նայելով՝ Ռուսներուն զինուորական շարժումները կը շարունակուին։ Ռուս զինուորները, Հայ-Չէնկէն հեռանալէ ետքը, Լիաօ-Եանկ գացեր են։

ՊԵՐԼԻՆ.— Սաստիկ տեղէ առնուած լուրերու նայելով, Քօբէնհակէն հեռագիր կը ծանուցանէ թէ Պալթիկի ռուսական նաւատորմիղը քանի մը օրէն ճամբայ պիտի ելլէ եւ տասներկու խոշոր մարտանաւերէ եւ քանի չափ թորփիլանաւերէ եւ զրահաւոր նաւերէ պիտի բաղկանայ։

—Ռուս կառավարութիւնը բանակցութիւն կը կատարէ՝ Գերմանիայէն, Ֆրանսայէն ու Շուէտէն նաւ գնելու համար։

ՀՌՈՄ.— Իտալի կէս պաշտօնական լրագիրը խորհուրդ կուտայ Ֆրանսայի՝ միջամտել, Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ արիւնհեղութիւնը դադրեցնելու համար։ Նոյն թերթը այս առաջարկը ընելով երաշխաւորութիւն կուտայ թէ Իտալիա եւ միւս տէրութիւնները այժ պիտի առնեն Ֆրանսայի ջանքերուն։

ԲԱՐԻԶ.— Կը հաստատուի այն լուրը թէ Օյամա մարէշալը որոշած է ալ յարձակում չընել Բորթ-Արթուրի վրայ, այլ բաւականանալ քաղաքը պաշարելով, քար քարի վրայ չձգելու ատենէն, եւ այսպէս զայն պաշտպանողներուն դիմադրութիւնը սպառել, անոնց ուժը ջլատելով եւ ուտեստ ու ռազմամթերք չթողլով։

ԲԱՐԻԶ.— Մեծ վերապահութեամբ կը ծանուցուի թէ Բորթ-Արթուրի նաւաբաժնին մէկ մասը յաջողեր է փախչիլ եւ ծովուն բացերը հասնիլ։

—Հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ ռուսական բանակը որ, մեծապէս զօրացած է, կը տիրէ Մուքտէնի արեւելեան կիրճերուն։

— Մինչեւ հիմա Բորթ-Արթուրի դէմ եղած բոլոր յարձակումները բոլորովին անյաջող եղած են։ Կը հաւաստուի թէ Ճապոնցիները առ այժմ պիտի բաւականանան քաղաքը հեռուէն ռմբակոծելով։

ԲԱՐԻԶ.— Նախորդ նախարարապետ Պ. Վալտէք Ռուսօ ծանր վիճակի մէջ կը գտնուի նորէն։ Բան չի կրնար ուտել։ Զինքը ազատելու շատ քիչ յոյս կայ։

ՀՌՈՄ.— Պիոս Ժ. չուզելով ճառ խօսիլ, կարդինալները չպիտի ընդունի իր թագադրութեան տարեդարձին առթիւ։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՎԱՏԻԿԱՆ

Արդարացուցիչ բացատրութիւն մը.— Պապին ընտրութեան տարեդարձը. Վատիկանի Ֆրանսական դեսպանատունը.— Գումարումներ.— Տիժոնի եպիսկոպոսը։

Հռոմ, 5 օգոստոս.— Վատիկանի եւ Ֆրանսայի կառավարութեան միջեւ դիւանագիտական խզման մասին հրատարակուած պաշտօնագիրներուն առթիւ պաշտօնական բացատրութիւն մը տրուած է, որ սապէս կը սկսի. «Քանի մը անգամ, մանաւանդ վերջին ամիսներուն, ֆրանսական դեսպանին պատկանող մէկ քանի նախադասութիւններ փափագ յայտնեցին առաջ ճանապար խզում մը կատարել Վատիկանի հետ։ Այս կռուանին վրայ առնուած վճռական քայլն եղաւ Պ. Նիզարի ստացած արձակուրդը կամ ետ կանչուիլը։ Վերջերս Լավալի ու Տիժոնի եպիսկոպոսներուն ղրկուած նամակները պատրուակ բռնելով, որոնք Պապին հրամանով եւ իր առաքելական պաշտօնին համաձայն պատրաստուած էին, ֆրանսական կառավարութիւնը՝ Վատիկանի կողմէ տրուած բացատրութեանց եւ ցուցուած բարեացակամութեան հակառակ, առանց եղած համարելու դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզեց Վատիկանի հետ։» Բացատրական այս գրութեան մէջ ըսուած է թէ Վատիկան նախընտրելով հանդերձ բացարձակ լռութիւն պահել, որոշած է հրատարակութեամբ մը երեւան հանել ճշմարտութիւնը եւ պատասխանատուութիւնները։ Վատիկանի կողմէ Լավալի եպիսկոպոսին ուղղուած նամակները ֆրանսական կառավարութեան յանձնուած են. այս բանին համար գանգատ յայտնուած է բացատրական գիրին մէջ։ Նաեւ կը պնդէ թէ Վատիկան բնաւ չէ բռնաբարած Քոնքորտան, որուն կազմական օրէնքները չեն ճանչցուած Վատիկանի կողմէ։ Պաշտօնական բացատրութեան գիրը սապէս կը վերջանայ. «Ամէն ինչ անօգուտ եղաւ։ Պատմութիւնը պիտի ըսէ թէ ֆրանսական կառավարութիւնը խզած է իր դիւանագիտական դարաւոր յարաբերութիւնները Վատիկանի հետ, սա պատճառաւ որ այս վերջինը ուղղամտօրէն ձեռնհաս է խնդիրին մէջ։ Յիշեալ կառավարութեան դիմում ընելէ առաջ, երկու եպիսկոպոսները հրաւիրեց, որպէս զի արդարացնեն զիրենք այն ծանրակշիռ ամբաստանութիւններէն, որոնք կը վերագրուէին իրենց։»

—Պապը, երէկ, իր ընտրութեան տարեդարձին առթիւ, շնորհաւորական այցելութիւններ եւ հեռագիրներ ընդունեց։ Ո՛չ կրօնական արարողութիւն եւ ոչ ալ ընդունելութիւն կատարուեցաւ։

—Վատիկանի ֆրանսական դեսպանատան կարասիներուն ցուցակը կը պատրաստուի։ Կարասիներուն մէկ մասը պետութեան, միւս մասը Պ. Նիզարի կը վերաբերի։ Թուղթերուն դասակարգումն ալ երկար ատենի կը կարօտի։ Կարգի դրուելիք հաշիւներ ալ կան։ Այս պատճառաւ գործակատար Պ. տը Քուրսէլ չի մեկնիր Հռոմէն։ Կարասիները վերցնելուն պէս, դեսպանատան շէնքը իր տիրոջ պիտի յանձնուի։ Դիւանագիտական խզման պարագան արդէն կանխատեսուած է եղեր վարձակալութեան պայմանագրին մէջ։ Խզումը ա՛լ վերջնական է. դեսպանատան պաշտօնէութիւնը կորսնցուցած է իր դիւանագիտական հանգամանքը. նոյն իսկ արձանագրութիւնը ջնջուած է։

—Իթալի կ'ըսէ թէ քանի մը օրէ ի վեր, Վատիկանի մէջ կը գումարուին ֆրանսական ամէնէն կարեւոր կրօնական միաբանութեանց ներկայացուցիչները, Պապին կողմէ նշանակուած եկեղեցականներու եւ իրաւագէտ խորհրդականներու հետ քննելու համար Ֆրանսայի մէջ առաջ եկած կրօնական նոր կացութիւնը, ու կատարել ծրագիր մը պատրաստելու հակակղերական քաղաքականութեան դէմ պայքարելու համար։ Կը հերքուի այն լուրը թէ Աւստրիոյ Ֆրանց-Եօզէֆ կայսրը համակրական հեռագիր մը ղրկած ըլլայ Պիոս Ժ.ի, արդի վէճին առթիւ։

—Տիժոնի եպիսկոպոսը, երէկ, եկեղեցական ժողովին ներկայացաւ։

ԱՆԳԼԻԱ

Վիճաբանութիւն Երեսփ. Ժողովին մէջ.—Նաւային ծախսեր.— Պ. Չէմպրլէնի ճառը։

Լոնտոն 5 օգոստոս.—Երէկ, Երեսփ. Ժողովին մէջ, վիճաբանութիւն բացուեցաւ Անգլիոյ նաւային ծախքերուն վրայ։ Պ. Ռոպէրթսըն դիտել տուաւ թէ Անգլիա 70 միլիոն անգլիական ոսկի ծախսած է նաւային շինութեանց համար, ինը տարուան մէջ, մինչ Ֆրանսայի, Ռուսիոյ եւ Գերմանիոյ նաւային միացեալ ծախքերը 82 միլիոնի հասած են միեւնոյն ժամանակամիջոցին։ Պ. Ռոպէրթսըն հարցուց թէ ո՛րոնք են այն երկու տէրութիւնները որոնց նաւային զինուորներուն թիւը կ'ուզուի հիմ բռնել անգլիական նաւատորմին համար։ Պ. Բրէթիմէն պատասխանեց, յանուն կառավարութեան թէ նկատի կ'առնուի հաստատել նաւային զինուորներուն թիւը։ Պ. Բրէթիմէն մանրամասնութիւններ տուաւ նոր շինուելիք մարտանաւերու վրայ որոնք երկու հատ են, Լօրտ-Նէլսըն անունով, 16,500 թոնօ տարողութեամբ եւ 18 հանգոյցով. նաեւ չորս յածանաւակ, Մինոտօր անունով, 14,600 թոնօ տարողութեամբ եւ 23 հանգոյց արագութեամբ։ Քանի մը երեսփոխաններու առարկութիւններէն յետոյ քուէարկուեցան նաւային վարկերը։

— Պ. Չէմպրլէն վերսկսաւ իր մաքսային պայքարը, մեծ բանախօսութիւն մը արտասանելով։ Գաղթային նախկին նախարարին ճառը ունկնդրելու գացած էին շատ հազար հոգի։ Պ. Չէմպրլէն առաջարկեց հետեւեալ մաքսերը՝ հարիւրին 2 շիլին ցորենին վրայ, հարիւր 2 ալիւրին վրայ, հարիւր 5՝ կարագին, միսին, պանիրին, պահածոյ կաթին, հաւկիթներուն, հաւկիթին եւ պտուղներուն վրայ։ Միւս կողմէ առաջարկեց 4ու կէս բնիս իջեցնել թէյին մաքսը, շաքարին եւ ծխախոտին վրայ ալ մէկ մէկ զեղչ։

ՀԵՐՐԵՐՈՆԵՐԸ

Գերման արշաւախումբը.— Իր ծրագիրը.—Հէրրէրոներուն յարձակումը.— Երկու կողմի կորուստները։

Պերլին 5 օգոստոս.— Թրոթա զօրավարը, հրամանատար հարաւ-արեւմտեան Ափրիկէի գերման գաղթավայրին, դեռ չէ կրցած չորս կողմէն պաշարել Հէրրէրոները, Ուաթէրպէրկի կողմը, կտրելու համար անոնց նահանջի գիծը։ Ըմբոստները կռանելով յարձակեր են գերման երկրորդ ջոկատին վրայ, Օքաթէթէի մօտ։ Այդ յարձակումը ետ մղուեր է։ Յիսուն Հէրրէրոներ սպաննուեր են։ Գերմաններուն կորուստը քիչ է։ Քանի մը հոգի վիրաւորուած են։

ԱԶԴ.— Օսմ. Հանր. Պարտքի Թղթակալ հասոյթներու Ընդհ. Տնօրէնութիւնը պատիւ ունի ծանուցանելու թէ դրոշմի կանոնագրին 32 եւ 33 դ. յօդուածներու տրամադրութեան համաձայն մասնաւոր կնիքներ պատրաստուած են արտասովոր դրոշմին համար կարգ մը տպագրուած թուղթերու եւ փօռմիւլներու, որոնք ենթակայ են 2 5, 10 եւ 20 փարայի եւ 1, 2, 3, 5 եւ 25 ղրշ.ի դրոշմի տուրքի։ Հետեւաբար, անոնք որ կ'ուզեն դրոշմի ենթարկել այս կարգի թուղթերը պէտք է ներկայացնեն զանոնք մասնաւոր դիւանին, Պոլիս Չինիլի Քէօշքի տեսչութեան, ուր հարկ եղած ձեւակերպութիւնները պիտի կատարուին, կանոնական տուրքի կանխիկ վճարմամբ եւ հարիւրին 5 զեղչելով՝ ըլլալիք կորուստի փոխարէն։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

28/11 Յուլիս 1904

⁂

ԱԶԴ.—1890ի 4% Օսմանեան Օսմ. պարտաթուղթի տէրերուն կը ծանուցուի թէ նոյն պարտաթուղթերուն 29րդ վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի 1904 31/13 օգոստոսին Հանր. Պարտքի Վարչութեան մէջ, Պոլիս, Ճղալօղլու փողոց։

Կ. Պոլիս, 19/1 օգոստ. 1904 — 4—6

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.— Կայս. Պալատան քարտուղար անուանուեցաւ Սուլթանիէ վարժարանին շրջանաւարտներէն Ալի Նէճիպ պէյ։

— Արտաքին գործոց նախարարութեան քաղաքական դիւանին Տնօրէնի օգնական անուանուեցաւ Նիհատ պէյ։

— Երկրորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Կիպրոսի Նաիպ Օսման Նուրի էֆ.ի։ Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Սուրիոյ յոյն մելքիդ կաթոլիկ հասարակութեան երեւելիներէն Նիմէթուլլահ Սալիպա էֆ.ի։

— Առաջին կարգի Շէֆագաթ՝ Երուսաղէմի կառավարիչ Րէշիտ պէյի կնոջը։ Երրորդ կարգի Շէֆագաթ՝ Սուրիոյ յոյն մելքիդ կաթոլիկ հասարակութեան երեւելիներէն Նիմէթուլլահ Սալիպա էֆ.ի կնոջը։

ԷՎԳԱՖԻ նախարար Ապտուլլահ Ղալիպ փաշա տակաւին ապաքինած չըլլալով, սենեկապետ Թահիր պէյ, կայս. Իրատէի մը համաձայն, Ն. Վսեմութեան ամարանոցը գնաց Երէնքէօյ եւ առողջութիւնը հարցուց։

ՏԻՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՍՈՅԹՆԵՐԸ.—Կայս. Իրատէի մը համաձայն, ելմտական նախարարութեան խորհրդական Ռեֆիք պէյէ, քաղաքային եւ զինուորական հանգըստեան Թօշակի սնտուկներու վերատեսուչ Նուրի պէյէ եւ կառավարական պաշտօնեաներէն ելմտական քննիչ Զիհնի պէյէ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ՝ հասոյթի աղբիւրներու մասին ուսումնասիրութիւններ եւ խորհրդակցութիւններ կատարելու համար։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.— Կայս. Իրատէ մը հրամայեց Րումէլիի նահանգաց մէջ չորս վաշտեր կազմել՝ երկաթուղիի վրայ տեսնելով։

— Պուլկար փախստականներէն ալ երեսունչորս հոգի ալ վերջերս իրենց տեղերը վերադարձան Րումէլիի նահանգաց մէջ։

— Րումէլիի նահանգաց ընդհանուր քննիչին կողմէ պատրաստուած վիճակագրութեան մը նայելով, Պուլկարիա փախած եւ յետոյ Գոսովայի, Մանաստըրի եւ Սէլանիկի նահանգները վերադարձած Պուլկարներուն Թիւը վեց հազարի հասած է։

—Կ. Պոլսէն օգոստոս 6 Թուականով Ռումանիոյ լրագիրներուն ուղղուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Րումէլիի նահանգաց ընդհանուր քննիչին կողմէ ձեռնհաս պաշտօնատարներին ուղղուած հեռագրի մը նայելով, Պուլկարիա փախած Պուլկարներուն հարիւրին ութսունըհինգը մինչեւ նոյն Թուականը իրենց տեղերը վերադարձեր են։

ՍՕՖԻԱՅԷՆ կը գրեն Նոյէ Ֆրայէ Բրեսէ թէ, կ'ըսէ Սապահ, քանի մը անծանօթ անձեր ուզեր են վնաս հասցընել Գորու-Պազարը անուն տեղը գտնուած ռազմամթերքի մթերանոցի մը, սակայն պահակները ժամանակին իմացեր են. երկու կողմէն հրացան պարպուեր է։ Ասոր վրայ, զինուորներ եւ ոստիկան-զինուորներ խիստ պահպանեն մթերանոցին շրջակաները, սակայն այդ անծանօթ անձերը փախեր են։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Անգլիոյ դեսպանը եւ գերմանական դեսպանատան գործակատարը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցան Մեծ-Եպարքոսին եւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՀԱԼԷՊԻ նախկին կուսակալ Մէճիտ պէյ, նահանգին պաշտօնատարներէն մէկը փոխանորդ կարգելով, Հալէպէն ճամբայ ելեր է Կ. Պոլիս գալու համար։

Բ. ԴՐԱՆ մէջ եպարքոսական հրամանագիր մը կարդացուեցաւ՝ ծանուցանելով թէ բոլոր պաշտօնեաները եւ քարտուղարները պարտաւոր են ժամ 5ին իրենց պաշտօնին գլուխը գտնուիլ եւ ժամ 10 $1/2$ին մեկնիլ։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ ԵՒ ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ ՋՈՒՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ.—Իգտամ կ'իմանայ թէ Սկիւտարի եւ Գատըգիւղի ջուրի Ընկերութեան հաշիւներուն մէջ տարօրինակ զեղծումներ գործուած են։ Ընկերութիւնը Պոլսի մէջ տասը միլիոն ֆր.ի բաժնեթուղթ շրջաբերութեան հանած եւ զանազան տեղեր վաճառած է։ Գնողները յետոյ գոհացուցիչ պատասխան մը չեն առած։ Նաեւ կարելի չէ եղած հաստատել թէ իրենց դրամները ի՛նչ եղած են։ Վերջապէս հարկ դատուած է առեւտրական եւ հանրօգուտ շինութեանց պաշտօնարանին մէջ յանձնաժողով մը կազմել՝ նոյն Ընկերութեան գործառնութիւնները քննելու համար։ Այդ յանձնաժողովը որ երկու առաջին նիստը գումարեց, կը կազմեն նոյն նախարարութեան իրաւագէտ խորհրդականներէն Րէշիտ պէյ, առեւտրական հսկողութեան ճիւղին տեսուչ Խալուսի պէյ, հանրօգուտ շինութեանց ճիւղին տեսուչի օգնական Պ. Լըգլէր եւ Ընկերութեան գօմիսէր Սամի պէյ։ Յանձնաժողովը շաբաթ, երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը պիտի գումարուի։

ԱՆՏԱՌՆԵՐՈՒ, հանքերու եւ երկրագործական նախարարութեան հանքաց մասնագէտներէն Խորհուրդին անդամ առաջին ճարտարագէտ Բալան էֆ.ի պաշտօնավարութեան պայմանագրութիւնը երեք տարուան համար վերանորոգուեցաւ։

ԻՆԷՊՈԼԻԻ իտալական նոր հիւպատոս Պ. Էմիլիօ Օրսինիի պաշտօնը վաւերացուեցաւ։

ՊԱՐՍԻՑ դեսպան Միրզա Րիզա խան Թեհրան ժամաներ է։

ՄԱՒԶԷՐԵԱՆ ՀՐԱՑԱՆ.— Գերմանիոյ մէջ օսմ. կառավարութեան հաշուոյն շինուած մաւզէրեան հրացաններուն երրորդ մասն ալ ճամբայ հանուեր է։

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼԻ Դիւանը նկատելով որ Մոնիդէօր Օրիանթալ լրագիրը շաբաթ օրուան իր թիւին մէջ առա՛ջ գրաքննիչին ցոյց տալու հրատարակութիւն մը ըրած է, ազդարարեց անոր տնօրէնին որ ասկէ վերջը կատարելապէս համակերպի հաստատեալ կանոնին։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ ՈՒ ՎԱՆԻ նահանգներու մէջ շինուած մետաքսէ, բուրդէ եւ բամպակէ զանազան կերպասներու պատրաստութիւնը աւելի ուշադրութեամբ կատարելու եւ օտար երկիրներու մէջ ալ ծախել տալու համար, ձեռնհաս պաշտօնատունը ծանուցեր է պաշտօնեաներուն որ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուին։

ԷՏԻՐՆԷԷՆ կը գրեն թէ վերջերս բաւական անձրեւ տեղացեր է՝ նպաստելով հունձքերուն, մանաւանդ սեխերու, ձմերուկներու եւ խաղողներու։

ՀԷՅՊԷԼԻԻ Զամ Լիմանի որձարաններէն մէկին մէջ, կիրակի օրը, Պ. Էմիլ Լամպրինիտէս 22 տարեկան, ռէվոլվէրով անձնասպանութեան փորձեց։ Գնդակը կողոսկրներէն ներս մտաւ։ Վիրաւորը իսկոյն դեղարան մը տարուեցաւ. հոն հարկ եղած դարմանները ըլլալով ներքին եւ արտաքին արիւնհոսութեան առաջքը առնուեցաւ, սակայն գնդակը կարելի չեղաւ գտնել։ Էմիլ սիրահարուած էր աղջկան մը որ փոխադարձաբար համակրութիւն ցոյց չէր տար եւ կիրակի օրն ալ իր նշանածին հետ նոյն որձարանը գացած ու Էմիլի դէմը նստած էր։ Երիտասարդը ասկէ բոլորովին յուսահատած էր։

ԹՈՒԶԻ ԲԵՐՔԸ.— Իզմիրէն կը գրեն թէ Թուզի բերքը օգոստոս 6էն կամ 8էն սկսելով Իզմիր պիտի ժամանէ։

ՊԱԼՔԱՆ Ընկերութիւնը, ինչպէս ծանուցուեցաւ, Մարզուանի հրդեհին մէջ 16000 ֆր.ի վնաս կրած էր։ Այժմ մեզի կը տեղեկացնեն թէ այն Ընկերութիւնը հոն ղրկած քննիչին տեղեկագրին վրայ, հրահանգ տուած է քաղաքին գործակատար Կարապետ էֆ. Պըրէճիքեանին՝ անմիջապէս վճարել ապահովագրեալներու կրած վնասը։

ԵՐԷԿ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀՐԴԵՀԸ

Աղետալի արկած մը.— Մարդեր այրած.—Մինչեւ հիմա ութը դիակներ գտնուած։

Երէկ գիշեր ժամ Չուկէսին Ղալաթիոյ պողոտային վրայ հելլենացի Նպարավաճառ Թրիանտաֆիլօ Մանէրասի խանութէն հրդեհ ծագելով այրեցաւ՝ վրան գտնուած երկյարկ որձարանով, զոր Վիրժինի անուն կին մը վարձած էր։ Այդ որձարանին մէջ նոյն պահուն շատ յաճախորդ կար. գլուխները տաքցած էին եւ պար ու նուագածութիւն կը կատարուէր։ Նպարավաճառին խանութը դիւրավառ նիւթեր կը գտնուէին՝ ինչպէս տակառ կարագ, տասնըհինգ աման քարիւղ եւայլն, որոնք յանկարծ բռնկեցան։ Շէնքին վերի յարկը ելլելու համար միակ սանդուխ մը կար փայտաշէն, որ մէկ վայրկեանի մէջ բոցերով պաշարուեցաւ։ Վերի յարկը՝ այսինքն երկրորդ որձարանը գտնուողները անկարելի խուճապի մը մատնուեցան։ Շատերը պատուհաններէն վար նետուիլ կ'ուզէին. մէկը յաջողեցաւ եւ ինկաւ պատշգամի մը վրայ, ուրկէ ազատուեցաւ. Նաեւ որձարանին վարձակալը Վիրժինի, մայրը, զաւակը եւ եղբայրը ազատեցան։ Հրդեհը գրեթէ մէկ ժամուան մէջ աւարտեց իր գործը։ Տեսարանը սոսկալի էր. հրդեհի ճարճատիւններուն հետ կը լսուէին որձարանը գտնուողներուն անհուն ճիչերը, զորս ազատել անկարելի էր։ Ոստիկանութիւնը որ հոն փութացած էր, ամէն կարելի միջոց ձեռք կ'առնէր այդ ահաւոր աղէտին հանդէպ։

—Նպարավաճառ Թրիանտաֆիլօ Մանէրաս, երբ հրդեհը սկսաւ, խանութին մէջ գրասեղանին վրայ գլուխը դրած կը քնանար։ Խանութին սպասաւորները՝ չորս հոգի, այդ միջոցին զանազան աշխատութիւններ կը կատարէին։ Սպասաւոր մը տեսնելով որ կարագի տակառները կ'այրին, ձայն տուաւ վարպետին որ դուրս ելլէ եւ սկսաւ օգնութիւն կոչել։ Խանութին ապրանքները 550 ոսկիի ապահովագրուած էին Սանթրալ Ընկերութեան. նաեւ Պոլքան Ընկերութիւնը որ կից գտնուած խանութը ապահովագրած էր, հարիւր ոսկիի վնաս ունի։

—Հրդեհին վայրէն ցարդ ութը դիակներ գտնուեցան ածխացած. շատերը նաւաստի ըլլալ կը կարծուին։ Պեղումները կը շարունակուին, բայց շատ դժուարաւ, վասն զի բեկորները տակաւին կ'այրին։ Նպարավաճառին սպասաւորներէն մէկն ալ այրած ըլլալու է, վասն զի մէջտեղը չկայ։

—Հրդեհը այնքան սաստիկ էր որ դէմը գտնուած քարուկիր տուներուն պատուհանները այրեցան եւ մալթայի քարերն ալ ճեղքուեցան։

—Հրդեհին հետեւանքով Թրամուէյի երթեւեկութիւնը հարկ եղած է դադրեցնել Թօփխանէի եւ Ղալաթիոյ միջեւ։

—Ռուսաց վանքը բաւական վնաս ունեցաւ։

—Ապահովագրական Էմփէրիալ ընկերութիւնը, որ ապահովագրած էր այրած շէնքը, 175 ոսկի վնաս ունի։

—Այրած շէնքին դիմացը Տէլլակրամաթիքօ դեղարանը հազար դրուշի չափ վնաս ունի։

Տես չորրորդ երես Քարմէլ Օրիանթալի գինիի եւ գոնեակի ծանուցումը։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. Պատրիարքը այս առաւօտ Այ-Սթէֆանոսէն ուղղակի Ղալաթիոյ Խորհրդարանը եկաւ եւ Նախագահեց Նպաստից Յանձնաժողովին որուն երկու անդամները միայն ներկայ էին։ Միջօրէին, Ն. Սրբազնութիւնը Պատրիարքարան գնաց Նախագահելու Կրօն. Ժողովին։

—Ս. Պատրիարքը երէկ Այ-Սթէֆանոսէն Ազատլը գիւղը գնաց ուր ժամերգութիւն կատարեց Տ. Դաւիթ եւ Տ. Յովհաննէս քահանաներուն հետ զորս յորդորեց գիւղացի տղոց ընթերցում եւ հայերէն սորվեցնել։ Այս գիւղը հաստատուած է Տատեան գերդաստանին կողմէ եւ Այ-Սթէֆանոսէն երեք ժամ հեռու կը գտնուի։ Ս. Պատրիարքը մինչեւ իրիկուան հոն մնաց եւ Այ-Սթէֆանոս վերադարձաւ ուր գիշերեց։

— Երուսաղէմի Պատր. Փոխանորդ Տ. Գէորգ եպիսկ. Երէցեան կիրակի օրը այցելութիւն տուաւ Երուսաղէմի Նոր կառավարիչ Րէշիտ պէյի եւ շնորհաւորեց Ն. Վսեմութեան պաշտօնը։

— Պատր. Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ եպսկ., իր հետ ունենալով գործակատար Արիս էֆ.ն՝ երէկ Բերա, Հայ-Հռոմէական Պատրիարքարանը գնաց, ի դիմաց Ս. Պատրիարքին շնորհաւորելու Նորընտիր Կ.-Պատրիարքը։ Հայ-Հռոմէական վարդապետներ դուռէն դիմաւորեցին Փոխանորդ Սրբազանը եւ առաջնորդեցին ընդունելութեան դահլիճը, ուր Տ. Պօղոս Ս. Սապպաղեան՝ շրջապատուած սինօդական եպիսկոպոսներէն՝ դիմաւորեց եւ ողջագուրուեցան։ Պատր. Փոխանորդ Սրբազանը ջերմապէս շնորհաւորելով Նորընտիր Կ.-Պատրիարքը, յայտնեց թէ հանգուցեալ Էմմանուէլեան Պատրիարքին հետ անձնական մտերմութիւն ունէր, եւ երկու Պատրիարքներն ալ սիրալիր յարաբերութիւններ կը տածէին եւ յոյս յայտնեց թէ Տ. Պօղոս Կ.-Պատրիարքի օրով ալ պիտի շարունակեն նոյն համակրական յարաբերութիւնները երկու Պատրիարքարաններուն միջեւ, որոնց կը փափաքի Նաեւ Տ. Օրմանեան Ս. Պատրիարքը։ Նորընտիր Կ.-Պատրիարքը շնորհակալութիւն յայտնելով Պատր. Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ Սրբազանին նոյն համակրական արտայայտութեանց համար, յայտնեց որ իր ալ բաղձանքն է այս յարաբերութիւնները մշակել եւ ամրացնել եղբայրական ու սիրալիր կապերով։ Տ. Գաբրիէլ Սրբազան կէս ժամու չափ սիրալիր տեսակցութենէ մը ետքը, որու միջոցին պատուասիրութիւններ եղան, միեւնոյն յարգական ցոյցերուն մէջ մեկնեցաւ Սագըզ-Աղաճի Պատրիարքարանէն։

— Գրիգոր էֆ. Թընկըրեան, Ազգ. Հիւանդանոցի նախկին ընդհ. համարակալ-քարտուղարը, որ երկար տարիներ վարած է այս կրկին պաշտօնը, երէկ նախընթաց օր մեռաւ Գատըգիւղի իր բնակարանին մէջ, եւ այսօր կը կատարուի յուղարկաւորութիւնը Թաղին եկեղեցին։

— Գատըգիւղի Արամեան երկսեռ վարժարանի ամավերջի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ վաղը, չորեքշաբթի առաւօտ, ժամ 1½ին։

— Տ. Ազատ Ծ. Վ. Համամճեան որ Պատրիարքական հրամանով Գօղատիա գացած էր եւ կը զբաղէր Վանքին գոյքերուն ցուցակագրութիւնովը, թեմական այցելութեան ելեր է վանքին պտուղները հաւաքելու, [illegible] տուրքը գանձելու եւ ժողովուրդը հոգեւորապէս մխիթարելու համար, եւ հիմա կը գտնուի Գոլայինօթ, որ Գօղատիայէն 12 ժամ հեռաւորութեամբ քաղաք մըն է։ Տ. Ազատ Վ. մէկ քանի շաբթուան մէջ իր այցելութիւնները աւարտելով պիտի վերադառնայ Գօղատիա։

--Մարտիրոս էֆ. Թօքատեանի մահը, զոր ծանուցինք երէկի թիւով, ցաւակցական արտայայտութեանց տեղի տուաւ՝ հանգուցեալին եղբօրը ուղղուած։ Թօքատեան ընտանիքին փափաքանաց համաձայն՝ մարմինը Կ. Պոլիս պիտի փոխադրուի եւ պիտի ամփոփուի ընտանեկան դամբարանին մէջ, Շիշլիի Ազգ. գերեզմանատունը։ Թօքատեան եղբարք երէկ հեռագրեցին Մանչէսթըր, որպէս զի հանգուցեալին մարմինը զմռսուի, եւ Տիգրան էֆ. Թօքատեան այսօր ճամբայ կ'ելլէ դէպի Մանչէսթըր, որպէս զի Կ. Պոլիս փոխադրել տայ իր հանգուցեալ եղբօր մարմինը։

-- Կեսարիոյ Էվէրէկ գիւղաքաղաքի ազգայիններէն Յակոբ էֆ. Բէլէչեան, որ վերջերս կնքեց իր մահկանացուն, խանութ մը կտակեր է Ֆէնէսէի եկեղեցւոյն, ինչպէս նաեւ բաւական թուով արմտիք տեղւոյն աղքատներուն, 10 ոսկի Էվէրէկի եկեղեցւոյն Նորոգութեան, 15 ոսկի Ազգ. Հիւանդանոցին եւայլն։

— Յունաց Տ. Յոաքիմ Ս. Պատրիարքը, Խասգիւղի Այ-Բարասքէվա եկեղեցւոյն տօնախմբութեան առթիւ երէկ նախագահեց նոյն եկեղեցւոյ արարողութեանց։ Նախապէս զեկուցուած ըլլալով Խասգիւղի Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդին, գիւղին քարոզիչ Տ. Տիրայր վարդապետ, ընկերակցութեամբ երկու քահանաներու եւ Թաղ. Խորհրդոյ անդամի մը, Յունաց եկեղեցին երթալով ներկայ գտնուեցաւ արարողութեանց, ուրկէ վերջ Տ. Տիրայր վարդապետ եւ իր հետեւորդները բարի գալուստ մաղթեցին Տ. Յոաքիմ Ս. Պատրիարքին։ Պատուասիրութիւնները կատարուեցան նոյն եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ քարտուղարին բնակարանը, ուր հիւրընկալուած էր Ն. Սրբազնութիւն։ Տ. Յոաքիմ Ս. Պատրիարքը յանձնարարեց Տ. Տիրայր Վարդապետին, իր եղբայրական ողջոյնները հաղորդել Օրմանեան Ս. Պատրիարքին։

ՄԱՀ ՏԻԳՐԱՆ ՓԱՇԱՅԻ

Այս ցորեկ հասած Բարիզեան թերթերը անակնկալ ու ցաւալի լուր մը կը բերեն։

Տիգրան փաշա տ'Ապրօ, Եգիպտոսի արտաքին գործոց նախկին նախարարը, որ օդափոխութեան համար Էվիան (Զուիցերիա) կը գտնուէր, մեռեր է։ Հանգուցեալը, ինչպէս յայտնի է, փեսան էր Նուպար փաշայի, եւ Եգիպտոսի պետական ծանօթ անձնաւորութեանց մէկը։ Զարգացած մտքի տէր, լեզուագէտ, լուրջ եւ համակրելի, Տիգրան փաշա ընդհանուր յարգանք կը վայելէր Եգիպտոսի թէ՛ տեղացիներուն եւ թէ օտարներուն առջեւ։ Թէեւ հմուտ չէր մայրենի լեզուին, — զուտ եւրոպական դաստիարակութիւն մը առած ըլլալուն պատճառաւ,— բայց մեծ հոգածութիւն ունէր Գահիրէի ազգ. առաջնորդարանի գործերուն եւ ատենապետն էր Եգիպտոսի գաւառական ժողովին։

Տիգրան փաշա կը պատկանէր Ապրօ ընտանիքին։ Այրի էր եւ կը թողու երկու զաւակ, մանչ մը եւ աղջիկ մը։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԳՈՐԾԸ

Չենք ըմբռներ թէ Սուրհանդակ լրագիրը ի՞նչ պատճառ ունէր այնքան բարկանալու, իրար անցնելու՝ մեր երէկուան հրատարակած մէկ պզտիկ տեղեկութեան մը մասին Երուսաղէմի գործերուն, զոր նոյնութեամբ արտատպած է այս առաւօտ Մանզումէ ալ։ Այդ թերթին Սաղիմական խմբագիրը,—որուն բարեմտութիւնն ու անշահասիրութիւնը ո՛չ նուազ հանրածանօթ դարձած են այլեւս,—արդարանալու ձեւ մը գործածելու համար, կը հարցնէ թէ ինչու այդ տեղեկութիւնը հրատարակողները Սիս իւկէ խօսքերն կամ Բաթալոնիայէն կուգան։ Ասիկա այդ տեսակ խմբագիրներ կամ ընդդիմադիրներ աւելի պիտի գային իր գործին՝ քան թէ պաշտօնակիցներ որոնք կատարելապէս իրազեկ են Երուսաղէմի խնդրոյն շուրջը տեղի ունեցած դարձուածներուն, կարգ մը խմբագրատանց մէջ, եւ կը հասկնան թէ ի՛նչ կը նշանակէ հայրենասիրական կեղծուած միջոցներու պաշտպան ձեւանալու նախանձախնդրութիւնը։

Կ. Պոլսոյ մէջ չեղոք, ձեռնհաս եւ պատասխանատու անձերէ Յանձնաժողովի մը կազմութեան գաղափարը,—զոր առաջին անգամ Արեւելք հրապարակ նետեց եւ պաշտպանեց.—ինչո՞ւ խիթ կը պատճառէ Սուրհանդակին։ Այդ տեսակ գաղափարի մը ընդունելութիւնն ու գործադրութիւնը ամէնէն գործնականն ու բանաւորն է՝ Վարչութեան համար ալ, եւ զայն պաշտպանող թերթի մը համար ելլել գրել թէ «չուզեր որ Պատրիարքարանը Նայի Երուսաղէմի հաշիւները», ակներեւ ուրացում մըն է յայտնի իրողութեանց։

Աւելին չենք ուզեր գրել, սպասելով Վարչութեան առաջիկայ որոշման որ կեդրոնին մէջ Հաշուեքննիչ Յանձնաժողովի մը կազմութեան պիտի յանգի, ուշ կամ կանուխ։

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍ ՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈՊԼ)

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՃԱՊՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 8 օգոստոս.— Քուռոփաթքին զօրավարը Զարին ուղղած իր հեռագրին մէջ զոր երէկ առտու հաղորդեցինք, կը յարէ թէ ռուսական թնդանօթներուն կրակին տակ Հէնչիաւնծայի (Նիու-Չուանկի հիւսիսային արեւելեան կողմէն 18 քիլոմէթր հեռու) գիւղէն հեռացող ճապոնական զօրախումբը երկու-երեք հեծելագունդերէ եւ հետեւակներու քանի մը գումարտակներէ կը բաղկանար։ Ճապոնները իրենց ետին թողուցեր են ռազմամթերքի փոխադրութեան սայլերուն մէկ մասը։ Ռուսական եւ ճապոնական հեծելազօրքեր կատարեր են ճակատամարտները այն գիւղերուն մէջ, ուրկէ Ճապոնները ետ մղուեցան։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ. — (Պաշտօնական) Սախարով զօրավար երէկուան թուականով կը հեռագրէ Ռուսիոյ ընդհանուր սպայակոյտին.—«Մինչեւ այսօր, կէս օր, Մանչուրիոյ բանակին ճակատին վրայ որ եւ է փոփոխութիւն չկայ։»

ԹՈՔԻՕ.—Թոգօ ծովակալը կը տեղեկագրէ.—«Օգոստոս 5ին իրիկունը երկու թորփիլահալածներ մտնելով Բորթ-Արթուրի նաւահանգիստին մուտքին հետախուզութիւն կատարեցին. այդ միջոցին ռուսական տասնըչորս Թորփիլահալածներ նաւահանգիստէն հեռացան եւ մեր նաւերուն ճամբան կտրել փորձեցին, բայց ճապոնական ուրիշ Թորփիլահալածներ օգնութեան փութացին եւ յարձակեցան ռուսականներուն վրայ որոնք նաւահանգիստ դարձան։ Ճապոնները կորուստ չունեցան։ Տեղեկութիւն չկայ թէ ռուսական թորփիլահալածները նաւահանգիստ վերադարձած են թէ ոչ։»

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Ալեքսիէվ ծովակալը Մուքտէնէն հեռաւորաւոր կը հեռագրէ Զարին.—«Յուլիս 26ին մեր Պայեան, Ասքոլտ, Պալլատա ու Նովիք յածանաւերը, քանի մը թնդանօթանաւերով, դուրս ելան՝ ռմբակոծելու թշնամիին դիրքերը։ Ճապոնական մարտանաւեր անոնց վրայ յարձակեցան։ Պայեանի կողմէ արձակուած ռումբ մը գործածելի վիճակէ հանեց ճապոնական Իցուքուշիմա զրահաւորը, որով թշնամին ետ դարձաւ ու գնաց ծովուն բացերը։ Այդ ճակատամարտին ատեն ճապոնական ուրիշ երկու մարտանաւեր ալ վնասուեցան։ Յուլիս 27ին, Ճապոնները ընդհանուր յարձակման սկսած ըլլալով, ռուսական նաւատորմիղ մը զրկուեցաւ՝ Լուվանթանէն ռմբակոծելու թշնամիին դիրքերը եւ այդ կերպով օգնելու Շթէօսէլ զօրավարին աջ կողմին։ Նաւատորմիղը վերադարձած ատեն ական մը պայթեցաւ ական վերցնող նաւի մը տակ։»

ԼՈՆՏՈՆ.— Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ նախարարապետ Պ. Պալֆուր յայտարարեց թէ Նայթ-Քոմանտըր շոգենաւին ընկղմիլը բնաւ արդարանալի չէ եւ թէ Անգլիա բնաւ պիտի չընդունի այդ մասին մինչեւ հիմա հետեւած ընթացքը։

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՕՆԱԼ)

ԼՈՆՏՈՆ, 8 օգոստոս.— Հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ճապոնները Բորթ-Արթուրէն հազար երկու հարիւր մեթր հեռուն ամրացած են։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Կը ծանուցուի թէ Հա.-Չէնկի հիւսիսային կողմը ճակատամարտ մը կատարուած է Ճապոններուն եւ ռուսական բանակին ձախ կողին միջեւ. մանրամասնութիւն չկայ։

ՇԹՕՍԷԼ ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ ԵՂԱԾ

ԼՈՆՏՈՆ 9 օգոստոս.— Չէ-Ֆուէն ճապոնական աղբիւրէ հեռագիր մը հասած՝ ծանուցանող թէ Շթէօսէլ զօրավարը անձնասպան եղած է եւ թէ Բորթ-Արթուրի մէջ Ռուսները կը պատրաստուին անձնատուր ըլլալու։

ԼՈՆՏՈՆ.— Քոլորատոյի մէջ կառախումբ մը գիծէն ելլելով հարիւր ութսունըհինգ հոգի մեռեր են։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 26 Յուլիս

Օսմ. Քոնսոլիտէ Միացեալ	Օ. Ո.	88	32
Ամէնէն բարձր գին	»	88	34
Ամէնէն վար գին	»	88	26
Րումէլիի երկաթուղի գօգ.	Ֆր.	120	75
Ամէնէն բարձր գին	»	120	87
Ամէնէն վար գին	»	120	50

ԲԱՑՈՒՄ 27 Յուլիս

Օսմ. Քոնսոլիտէ Միացեալ	Օ. Ո.	88	31
Րումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	120	50
Շիրքէթի Խայրիէ		29	—
Օսմանիէ		—	—
Թէժիթ		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Յունական պանքա		428	—
Տէրքօզ		245	—
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	20
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		6	02
» ժուիսանս		2	02
» պարտամուրհակ		498	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ		512	—
Թրանսվալ		100	—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիփսիէն Ա		278	—
» » » Բ		265	50
Լավրիոն		51	—
Անատոլուի երկաթուղի բաժնեթուղթ		11	80
» պարտամուրհակ «		525	—

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	—	—
» » » չէք	»	109	15
Բարիզ » »	Ֆր.	23	08 ¾
» » » չէք	»	—	—
Պէրլին ամսական չէք	մարք	18	73
Վիէննա չէք	ֆիոր.	21	91

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	02
Անգլիական ոսկի	»	109	30
Բոլ Էմբէրիալ	»	89	20
Քրիմիք	»	51	05
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	02
Մէթալիք	»	—	—
Րուպլի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8	60

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 8 Օգոստոս

Անգլիական Քոնսոլիտէ		88	43
Միացեալ պարտք	բաց.	84	50
	գոց.	84	75
Օսմանեան Պանքա		12	63
Ռուսական 1888-1889		91	50
Հելլենական 5 %		45	—
» Մոնոբոլ		46	50
Պուլկարական 1892		91	75
Եժիփսիէն ունիֆիէ		104	87
Ճապոնական %		74	50
Թրանսվալ		3	93
Շարթըրտ		1	56
Փոխանակագիր		25	37 ½

ԲԱՐԻԶ, 8 Օգոստոս

Ֆրանս. Ռանթ 3 %			97	82
Միացեալ պարտամուրհակ	բաց.	Ղրշ.	86	65
	գոց.	»	86	60
Օսմ. Կայս. Պանքա		Ֆր.	566	—
Օսմանիէ		»	—	—
Րումէլիի երկաթուղի		»	121	50
Օսմ. Ծխախոտ		»	459	—
Օսմ Թէժիթ		»	374	—
Պրիօրիթէ Թիւրք 4 %		»	568	—
Քրէտի Լիօնէ գուպոնը կտրած		»	1127	—
Իտալական Ռանթ		»	103	65
Սպանիական արտաքին		»	86	05
Աւստրիական		«	101	50
Թրանսվալ		»	101	50
Ռուսական 4 %, 1901		»	92	—
Չէք Լոնտոնի վրայ		»	25	255
Դիւմաւգօն		»	—	—

ՎԻԷՆՆԱ, 8 Օգոստոս

Փոխան. Լոնտոնի վրայ	Ֆր.	239	90
Րումէլիի երկաթուղի	»	137	25
Օսմ. Թէժիթ	»	340	—

ՊԷՐԼԻՆ, 8 Օգոստոս

Միացեալ պարտամուրհակ	Ֆր.	82	60
Րումէլիի երկաթուղի	»	137	50
Անատ. երկթ. պարտամուրհակ	»	104	—
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	300

ՊՐԻՒՍԷԼ, 8 Օգոստոս

Միացեալ պարտք	85	65
Րումէլիի երկաթուղի	121	25

ԿՆՈՋ ԱՆԿՈՒՄԸ
ԱՆՕԹՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

Ա.

ԳՐԵՑ Յ. Ս. ԱԲԻԿԵԱՆ

Երեք անջատ մասերէ բաղկացած այս Նորավէպը, որ Նախապէս, իբրեւ Թերթօն, տեղ-տեղ Թերթի մը մէջ հրատարակութեամբ մասնաւորապէս ընդունելութիւն գտած էր, այս անգամ մասնաւոր գրքի ձեւով եւ մաքուր տպագրութեամբ ամբողջապէս հրատարակուիլ սկսելով Ա. մասը կը ծախուի բոլոր գրավաճառներու քով գին 3 ղրշ.ի եւ որուն հետոյ միւս մասերն ալ յաջորդաբար պիտի հրատարակուին։

Բ. մաս.— ՄԱՐԴՈՒՆ ՏԱՌԱՊԻԼԸ
ՏԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ
Գ. Մաս.— ՏՂԱՅԻ ՀԻՒԾԱՆԱԼԸ
1—1 ԳԻՃՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

ԱԶԴ. — Շիրքէթի Խայրիէի վարչութիւնը նկատելով որ մայրաքաղաքիս բնակիչներէն բազմաթիւ անձեր կը փափաքին մաքուր օդ ծծել շոգենաւով պըտոյտ մը կատարելով Վօսփորի վրայ, արդէն շոգենաւային մասնաւոր երթեւեկութիւն մը հաստատել որոշած է։ Կառաբարձ շոգենաւը, ընդարձակ կամրջակ մը ունենալուն համար, այս երթեւեկութեան յատկացուած է։ Ամէն ուրբաթ եւ կիրակի, յառաջիկայ կիրակիէն սկսեալ, 25 յուլիս 7 օգոստոս, յիշեալ շոգենաւը Կամուրջէն պիտի մեկնի ժամը 6.30ին (Ը. Թ.), իսկ եւրոպական ժամով 1.45ին։ Հետեւեալ Նաւամատոյցները պիտի հանդիպի. Սիրքէճի, Պէշիկթաշ, Սկիւտար, Պէյլէրպէյ, Արնաուտքէօյ, Անատոլու Հիսար, Ենիքէօյ, Պէյքօզ եւ Մէյտանպուրնու։ Կաւակէն պիտի դառնայ, Մէյտանպուրնուէն մեկնելով ժամը 10ին (Ը. Թ.), իսկ եւրոպական ժամը 5.15ին, միեւնոյն նաւամատոյցները հանդիպելով։ Ուղեւորները կրնան շոգենաւին մէջ մնալ մեկնելէ մինչեւ վերադարձը, առանց շոգենաւէն դուրս ելլելու, կամ թէ յիշեալ նաւամատոյցներէն մէկը դուրս ելլել, եւ այդ պարագային, իրենց տոմսակները պիտի կրնան ընդունելի ըլլալ վերադարձին, միեւնոյն կառաբարձ շոգենաւով։ Պիւֆէ մըն ալ պիտի գտնուի շոգենաւին մէջ։ Տոմսակին գինն է. առաջին կարգ՝ 6 ղրուշ, երկրորդ կարգ 4 ղրուշ, ամէն նաւամատոյցի համար, ընդունելի երթի եւ դարձի համար։

5—9

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔԻ

Հրահանգներ դրոշմաթուղթ ծախողներուն

Դրոշմաթուղթի Օրէնքին 39րդ յօդուածը կը տրամադրէ թէ.— «Այն թուղթերը որոնք պահանջուած քանակութեամբ բայց բոլոր փակցուելիքէն տարբեր տեսակ դրոշմաթուղթ մը կը կրեն, անդրոշմ պիտի նկատուին. այդ դրոշմաթուղթը պէտք է չեղեալ համարուի, առանց սակայն որ եւ է տուգանք պահանջելու փակցնողէն»։ Հետեւաբար հանրութեան չհասկցուած սխալներու տեղի չտալու համար դրոշմաթուղթ ծախողները պէտք է գնողներուն ծախել տալէ առաջ հարցնեն թէ հետեւեալներէն ո՞ր տեսակին պէտք ունին։

Որոշ դրոշմաթուղթ.
Համեմատական դրոշմաթուղթ.
Խաղի քարտերու դրոշմաթուղթ.
Ազդերու եւ որմազդերու դրոշմ.
Կրկնակ տուրքի դրոշմաթուղթ.

Միջոցներ ձեռք պիտի առնուին այն վաճառողներուն դէմ որոնք ասոր հակառակ կը գործեն։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
21/13 Օգոս. 1904 4—6

* * *

Օսմ. Հանր. Պարտքի վարչութեան Թղթատար հաստատութիւններու ընդհանուր Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ Պրուսայի շերամաբուծական վարժարանին աշակերտներուն թէ այդ վարժարանը պիտի վերաբացուի 1904 սեպտեմբեր 4/27ի շաբաթ օրը եւ թէ դասախօսութիւնները նոյն օրը պիտի վերսկսին։ Հետեւաբար Ա. եւ Բ. կարգերուն աշակերտները կը հրաւիրուին նոյն օրը ներկայ գտնուիլ շերամաբուծական վարժարանը։ Տնօրէնութիւն
14/27 յուլիս 1904 6—10

Յ. Գ. Մասնաւոր պայմաններ պիտի դրուին տրամադրութեանը այն անձերուն որոնք ուզեն անցնիլ։

17—25

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԴ.—Թէմէքքիի օսմ. չորս առ հարիւր տոկոսաւոր Բրիօրիթէ պարտամուրհակներուն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ 23 թիւ կտրօնին, որուն պայմանաժամը 1904 օգոստոսին կ'աւարտի, ինչպէս նաեւ 1904 յուլիս 1/14ի վիճակահանութենէն ամորթի ելած պարտաթուղթերուն վճարումը պիտի կատարուի յառաջիկայ օգոստ. 1/14էն, սկսեալ Օսմ. Պանքային Կ. Պոլսոյ, Բարիզի եւ Լոնտոնի ճիւղերէն։ 9—12

ԻԼԱՆ
(Խազինէի Խասսայի Շահանէ)

Խազինէի Խասսայի շահանէյէ միւլքիյէ հասըլ օլընան գարֆիյէ, միհմար, պօրու, մէնթէշէ, վիտա վէ սայիրէ միւսթամէլ էշեայի աթիքէնին մահալլի իմալլէրինէ բէտէլի ... [illegible] կիւնիւ բիմէլէ էվվէլէմէ իհալէյի գըլընաճաղընտան թալիպ օլանլարըն թէմինաթ աքչէսինի վէ ... [illegible] ... ինէ միւրաճաաթլարը իլան օլունուր։

ՈՍԿԻ ՇՔԱՆՇԱՆ, ՓԱՐԻԶ 1900

Ընկերութիւն ՔԱՐՄԷԼ Օրիանթալ
ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՆԻ ԵՒ ԳՈՆԵԱՔ
ՌԻՇՈՆ ԼԸ ՍԻՈՆԻ (ՊԱՂԵՍՏԻՆ) մեծ մառաններէն
վաւերացեալ կայսերական բժշկական ժողովոյ տարրալուծմամբ

1903 յունու. Ձինար այցելեցին՝ Քարմէլ Օրիանթալի մառանները որ կը պարունակէին 600 տակառ եւ 49,000 շիշ։ Մեր անձնական ընտրութեամբ, տակառներէն 26 եւ շիշերէն 24 նմոյշ առինք որոնց տարրալուծումը հաստատեց թէ Քարմէլի գինիները քիմիական բաղադրութենէ զուրկ

ԲՆԱԿԱՆ, ԶՕՐԱՑՈՒՑԻՉ ԵՒ ՔՈՒԹԻՉ ԵՆ

Բարիզի բժշկական Ֆագիւլթէին բրոֆէսէօր Ա. ԲՈՒՇԷԻ, Փորտոյի գիտութեանց ֆագիւլթէին բրոֆէսէօր ԿԱՅՈՆԻ, Համպուրկի քաղաքապետութեան երդուեալ քիմիագէտ Ս. ԷՆՈՔԻ, Ս. Բեդերսպուրկի կայսերական համալսարանին բրոֆէսէօր Ա. ԲԷԼԻ եւ Օտեսայի կայսերական համալսարանին բրոֆէսէօր Ա. ՎԷՐԻԿՈՒ կողմէ տարրալուծուած

ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄ։ Գրասենեակ եւ մթերանոց. ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՔԱՐԱՔԸ, ՍԻԹԷ ՖՐԱՆՍԷԶ թիւ 145—147

9 Երիհերին եւ խցանի քաքսիլներուն վրայ պահանջել գործարանին վաճառանիշը որ կը կրէ Քարմէլ Օրիանթալ Ընկ. բառերը 10—50

(ՎԱՃԱՌԱՆԻՇ)

ՍԻՐՕ ՏԸ ՌԷՖՕՐ ԻՕՏԷ
ԼՈՒՐՄՕ ԵՒ ԸՆԿ.
SIROP de RAIFORT IODÉ

Բժիշկներու կողմէ յանձնարարուած՝ Սիրօ Անթիսքօռպիւթիքի և Մօռիւ ձկան իւղին տեղ՝ աւշականութեան, տժգոյն ու տկարակազմ տղայոց մորթի փշտիկներուն դէմ. ինչպէս նաեւ վիզի գեղձերը հալեցնելու և ախորժակը բանալու համար։

Փարիզ, 8. Վիվիէն փողոց
և բոլոր դեղարանաց մէջ A.

ՍԱԼԱՄԱՆՏՐ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ
Կեդրոնատեղի՝ ԱՄՍԹԷՐՏԱՄ
Դրամագլուխ եւ պահեստ
ՖՐ. 7,500,000

Ընկերութիւնը նպաստաւոր պայմաններով եւ սակերով հրդեհի դէմ կ՚ապահովագրէ տուներ, մթերանոցներ, գործարաններ, եւն. ինչպէս նաեւ անոնց պարունակութիւնը, Կ. Պոլսոյ եւ ամբողջ Թուրքիոյ մէջ։

Ընկերութեան դրամատունն է Օսմ. Կայս. Պանքան։

Ընդհանուր գործակալ
ՖՕՍԿՕԼՕ ՄԱՆԿՕ ԵՒ ԸՆԿ.
Կալաթա Գարա Մուսթաֆա փողոց թիւ 4
30 8-50

ԻՆՉ ԿԵՐՑՆԵՄ ՏՂԵԿԻՍ

Տղաք երբ հինգ վեց ամսու ըլլան մայրերը անոնց լաւ սնընդարար ուտելիք տալու հետամուտ կ՚ըլլան, ինչ որ շատ բնական է, քանի որ մայրական կաթը որչափ ալ առատ ու զօրաւոր ըլլայ, այլեւս անբաւական կը դառնայ տղաքն ուժովցնելու, երբ վեց ամսու ըլլան անոնք։ Բարիզի ամէնէն հռչակուած բժիշկը Տքթ. Ֆալիէռ, նկատողութեան առնելով այս կարեւոր խնդիրը, երկար փորձերէ ու դննութիւններէ վերջ, յաջողած է հնարել տղոց համար առաջին կարգի սնունդ մը, ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌ անուամբ, որ Բարիզի, Լոնտոնի և Վիէննայի Բժշկական Համալսարաններէն գնահատուելով, բոլոր քաղաքակիրթ աշխարհին մէջ ընդհանրացած է։ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌը չօքօլայի պէս խիստ քաղցրահամ է և միեւնոյն ժամանակ վերջին աստիճան սնընդարար ու կազդուրիչ. մայրական կաթին կրկին անգամ սնունդ կը պարունակէ, զոր ուտող տղաք կը սնանին, կ՚ուժովնան, կ՚աճին, կը կազդուրուին, շուտով ոտքի կ՚ելլեն և առանց հիւանդանալու ատամ կը հանեն։

Հազարաւոր օրինակներ կ՚ապացուցանեն որ Ֆօսֆաթին Ֆալիէռով սնած տղաք, քաջառողջ, ուժեղ, զօրաւոր և կայտառ մարդիկ եղած են ապագային։

Ամէն հասակէ անձինք անհրաժեշտ է որ գործածեն այս սքանչելի սնունդը։ Մանուկներ, ծերեր, հիւանդութենէ ապաքինողներ, ծծմայրեր ու նիհարներ, որոնց վերջին աստիճանի ոյժ, սնունդ և կորով կու տայ։

ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌը կը ծախուի Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղարաններուն ու դեղի մթերանոցներուն մէջ

2 3—10

ՁԷՅԹՈՒՆՍ ԲԱԹԷՆԹ
ԻՆԳԼԷՆՏԻԱԼ ՄԷՅՏՆ

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ ՆԱԽԿԻՆ ՏՆՕՐԷՆ
ՍԸՐ ԷՏԿԱՐ ՎԻՆՍԸՆԹԻ ՎԿԱՅԱԳԻՐԸ՝
Ուղղուած Զէյթուսս Բաթէնթ էնտ Լիֆ Ընկերութեան

Պարոններ,

Մեծ հաճոյքով ձեզ կը ծանուցանեմ թէ Օսմ. Կայս. Պանքայի մէջ հաստատած ձեր դրամարկղի սենեակները կատարելապէս գոհ թողուցած են մեզ։ Կրնամ ըսել թէ այն ճարտարութիւնը որով հաստատուած են այդ դրամարկղի սենեակները, համապատասխանած են սեղանաւորական այդքան մեծ հաստատութեան մը պէտքերուն։

ԷՏՈՒԻՆԱՐՏՍ ԷՆՏ ՍԸՆ
Ալալեմճի խան, Պոլիս

Հայթայթիչ Օսմ. Կայս. Պանքայի. դրամարկղի սենեակներ կազմակերպող գործակալութիւններ Ղալաթիոյ, Պոլսոյ եւ Բերայի մէջ, մասնաճիւղեր Սքիւպի եւ Մանաստըրի մէջ։

ՆՕՍԹ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ
ԲԱՐՁՐ. ԿԱԼԼԷՍԻ ԻՇԽԱՆԻՆ

Մեքենայի ամէնէն մեծ յանձնարարութիւնը որ եղած ըլլայ կառավարութեան մը, Ընկերութեան մը կամ անհատական Տան մը կողմէ, այն յանձնարարութիւնն է որ Նօսթ Թիբրայթըր Քըմբէնիի եղած ու Հնդկաստանի կառավարութեան յատկացուած է։ Երրորդ անգամ ըլլալով, Բրիտանական կառավարութիւնը 150 ՄԵՔԵՆԱՅԻ յանձնարարութիւն կուտայ Նօսթ Թիբրայթըր Քըմբէնիի, ինչ որ մինչեւ հիմա տրուած չէ ԲՆԱՒ։ Ասիկա անվիճելիօրէն ցոյց կուտայ թէ

Նօսք գրելու լաւագոյն մեքենան է.

Արեւելքի համար Գործակալ
ԷՏՈՒԻՆԱՐՏՍ ԷՆՏ ՍԸՆ

Պոլիս, Ալալէմճի խան, Մէյտանճըգ փողոց։ 32 4—48

ՌՈՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆԵԱԼ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Պետերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, համբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու նաւերու սառոյցէ խորտակուելու դէմ, ինչպէս նաեւ կեանքի վրայ, ամէն կերպի պայմաններով։

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած 10,666,667 Ֆր.
Նպաստաւորութեան գումար 122,000,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար 249,400,000 »
1901 տարւոյն մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկոս 54,000,000 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել
Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան խան, Վոյվոտա, Ղալաթիա։
Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ 11 12—50

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Դագօ	1497	Կոզօ	1311	Մալթօ	724	Ռոզարիօ	136
Ալէքթօ	3607	Դոմինօ	1906	Կրոտոնօ	1195	Մարէնկօ	3273	Սաֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Դորիօ	898	Հիրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Չիրօ	1735
Արիոսթօ	2277	Ֆիտօ	4341	Հիտալկօ	1581	Մ[illegible]	3517	Սիլվիօ	1193
Պասանօ	1822	Տուրինօ	917	Հի[illegible]	3?2	Միլ	1057	Սորրենտօ	1203
Պորոտինօ	1264	Տուրբօ	1383	Հորաթիօ	3650	Մոն դէպէլլ	1735	Թասսօ	1323
Պրավօ	1076	Տրաբօ	1718	Հոմէր	595	Մուրիլլօ	1419	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրիւնօ	841	Տրամօ	[illegible]	Իակ	2354	[illegible]էրօ	1033	Թորօ	3327
Քըֆֆալօ	448	Էկօ	1464	Իտան	5?40	Օճէօ	4110	Թոլէտօ	1470
Չէլլօ	1371	Էլտորատօ	1520	Ճէնօ	1080	Օնէլլօ	4036	Թրիբուն	481
Կամբօ	1337	Էսքօ	84	Քէսօ	1053	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2429
Կամէօ	1244	Ֆիտօ	914	Քոլրինօ	2207	Բոլէրմօ	637	Վասփ	1914
Դ[illegible]գօ	1994	Ֆինլանտ	1028	Քովնօ	1700	Բոլօ	510	Վոլօ	1289
Ջիբրալթ	2729	Ֆլամինկօ	149	Լէօ	1063	Բ[illegible]ալմօ	1229	Վ. Ուիլսըն	2396
Սուէթօ	1831	Ֆրանչիսքօ	4582	Լ[illegible]բանզօ	2272	Բրեւալ[illegible]	1663	Զէնօ	135[illegible]
Քիթօ	1697	Կալիլէօ	306	Լիվոռնօ	1643	Րոլլօ	1613	Զէրօ	120[illegible]
Կոլորատօ	4236	Կիլկանօ	1143	Լորէնցօ	3191	Ռոմէօ	1789		

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած է։
Լոռէնցօ շոգենաւը, նաւապետ Ուէնկ։
Դիմել առ Գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՔՕՍ
Թիւ 22—24, Քիւչիւք Միւլէթ խան, Ղալաթիա 10 23—50

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ ՊԱՐՏՔ

1881 Դեկտեմբեր 8/20ի կայս. Իրատէով թողեալ հասոյթք

ԻԴ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ-ՅՈՒՆԻՍ 1904

ՏՈՒՐՔԵՐ	ԶՈՒՏ ՀԱՍՈՅԹՆԵՐ Գաւառային վարչութեան ծախքերը զեղչելէ ետք: 1904 Յունիսի հասոյթներ Օսմ. ոսկի			1903 Յունիսի հասոյթներ Օսմ. ոսկի		Գումար 1904 Յունիս 30է Օսմ. ոսկի			Գումար 1903 Յունիս 30է Օսմ. ոսկի	
Վեց անուղղակի Տուրք: Ծխախոտ (յեժտանացնեզանծում)										
Աղ										
Դրոշմաթուղթ	23,433	01		125,062	59	380,307	50		403,793	87
Ոգելից ըմպելիք										
Ձկնարան										
Մետաքս										
Ծխախոտ: Հասոյթք Րէժիին	187,500	—	—	187,500		375,000	—	—	375,000	—
Հարկ Պուլկարիոյ փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդէն	—	—	—	25,866	60	6	69	—	101,203	62
Ծխախոտ (մենաշնորհ) Րէժիի շահուց մասնակցութ.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Զանազան հասութմունք: Ցուելուած Կիպրոսի հասոյթից փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդին յաւելուածով, կամ Մաքսատան վրայ փոխանակագրէ գոյացեալ 130,000 Օսմ. լիրայով Արեւ. Ռումէլիի տրկն. հարկէն	12,668	86	—	12,668	86	38,006	58	—	38,006	58
Թէսպէքիի տուրք, Մաքսատունէն փոխկը. վճրլ.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Սերպիոյ, Պարատաղի, Պուլկարիոյ եւ Յունաստանի բաժին ինկած պարտք	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Նմտացոյցէն դուրս զանազան հասոյթներ 22րդ տարեշրջանի Բ. վնասմանային առնե	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Դրամական եւ ուրիշ գործառնութիւնները	270	56	—	—	—	343	35	—	—	—
Համագումար	323,835	43		351,098	05	793,684	12		921,001	07
ԳՈՒՄԱՐԻՆ										
Նախորդ ամսուան վերջը										
Նախորդ տարեշրջանի վերջը										
Ընդհ. համագումար										

	Օսմ. ոսկի			Օսմ. ոսկի	
1890 ապրիլ 18/30ի պայմանագրով Նախատեսուած 4 % պարտաթուղթերու առ հաշիւ վճարուած գումարներ։	—	—	—	—	—
Քոնսոլիտէ պարտքին եւ Արեւելեան երկաթուղիներու պարտաթուղթերուն տկսին. հմր. եւր. եւ Կ.Պոլիս վճարուած գումարն.	70,224	—		4 ,356	80
կեդր. Վարչութեան ծախք։	76,·32	04	—	255,440	·8
Օսմ. Կայս. Պանքան եւ Հանրային Պարտքի կեդր. սնտուկը պահուած գումարներ։	75,659	69	—	67,752	05
	571,148	39	—	550,854	94
	793,664	12	—	921,·04	07

Ի Դիմաց Վարչական Խորհուրդին

Նախագահ
Լ. ՎԷԻԹԷ

Խորհրդական—Պատուիրակ
ԿՈՒԻՏՕ ԿՈՒԻՉԻՕԼԻ

Կ. Պոլիս, 20/2 Օգոստոս 1904

ՀԱԶԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ
ԽԱՅԾՂԱՆ ՀԱԳԳԸ ԷՔՐԷՄ

Խայծղանի այս ջուրը ամէն կերպով գերազանց է Եւրոպայէ բերուած կարգ մը նոյն կարգի ջուրերէ որոնց բաղադրութիւնը յայտնի չէ, եւ որոնց համար այնքան չինծու գովեստներ կը կարդացուին։ Հագգը Էքրէմ խայծղանը օսմ. ու օտար բժիշկներու գնահատմանը եւ առողջապահական Խորհուրդին արտօնութեանը արժանացած է։ Անոր գործածութիւնը բնաւ ստամոքսի խանգարում առաջ չի բերեր, ինչպէս կ՚ընեն խայծղանի միւս ջուրերը։ Խիստ օգտակար է հազի, ցնցղատապի, կուրծքի հարբուխներու, ինֆլուէնցայի եւ թոքախտի առաջին շրջաններուն։ Կը գտնուի առաջնակարգ վաճառատուններու եւ դեղարաններու մէջ։ Գինն է հինգ ղրուշ։ 24 7—50

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑ
Ու՛է ամիսը երկու անգամ կը բանին
Լիվրփուլի եւ Արեւելքի միջեւ

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Իվէրնիա	13900	Սլավոնիա	1??
Սաքսոնիա	13900	Քարփաթիա	43?
Լուքանիա	12950	Փէրսիա	322?
Կամբանիա	12950	Քարբիա	294?
Ուլդոնիա	8845	Սերվիա	2936
Ումբրիա	8128	Արկոլիա	293?
Էթրուրիա	8120	Սամոսիա	355?
Սիլվանիա	7392	Ալկէրիա	218
Պանոնիա	7269	[illegible]	16

Դիմել առ ՃՕԼԻ և ՍԻԿԷՐ
21—50 Joly et Seagor
Մէյմանէթլի խան, թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Գարա Մուսթաֆա փողոց։ 14

COMP. RUSS
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Յուլիս
Գշ. 27/9 Սեվաստապոլ ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։ Տարտանէլ, Զմիւռնիա, Լէյլանտ, Խիոս, Քիոս, Թարապոլոս—Շամ, Պէյրութ, Եաֆա, Բորթ—Սայիտ, Աղեքսանդրիա ժամը 4ին միջօրէէն յետոյ։
Եշ. 29/11 Օտեսա ժամը 1ին միջօրէէն առաջ։
Շբ. 31/13 Պաթում, Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 1ին միջօրէէն առաջ։ Օտեսա ժամը 2ին յետ միջօրէէ։
Կր. 1/14 Ինէպոլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ, Պաթում ժամը 8ին միջօրէէն առաջ։ Նովորոսիսկ, Վառնա, Օտեսա ժամը 3ին յետ միջօրէի։ 7—50

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլի եւ Արեւելքի միջեւ բանողաց

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Վիքթորիան	10500	Իլիրիան	3500
Արմէնիան	10500	Իբերիան	3500
Չեսթրիան	10500	Ալկերիան	3500
Լանքաշիրիան	9000	Ալսեթիան	3500
Ֆիլատելֆիա	9000	Արմենիան	3500
Պոլոնիան	8000	Անթոլիան	3500
Լօրենեան	8000	Անատոլիաքեան	3500
Տալմաթեան	8000	Ալկեչիրան	350
Քորինթեան	8000	Լէպանթօ	3000
Թեսալեան	3700	Մինծօ	900
Կալիֆոռնեան	3700	Օփօրթօ	900
Բոհեմեան	3700	Լիսպոն	83
Կանատեան	3500		

Ապրանքի ...... կը խնդրուի իրենց ապրանքներն պայման փոխադրելու համար Ղալաթիոյ մաքսատունէն լանելու համար իրենց հրահանգը դրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամէն տեղեկութեանց համար դիմել
ԷՏՎԱՐ ՀԱՅԹԸՆՏԷՆ
Ղալաթիա, քարափին վրայ
20 - 50 12 Պօմպաթանէ հէն տեղը

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլի, Պորտոյի, Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող շոգենաւեր։

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալէքզ	3000	Թիպոս	2500
Ընտիս	3000	Նէրէիս	2400
Թէյպըր	3000	Օսա րիս	2250
Քեսնորուս	3000	Բէրա	1250
Ֆարոս	1000	Սֆինքս	2000
Օս անդիս	3?0	Կասքընի	1500
Մացիո իս	2500	Ալիւյէտ	1?00

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ եւ ԸՆԿ.
Ուիթոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
20 20—50 13 Ճէյմս Սդրիդ Լիվրբուլ

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ՆՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (133)

ԲԻԷՐ ՏԸ ՔՈՒՐՍԷԼ

Բարիզի Գործաւորուհիները

ՄԵԾ ՈՒ ԱՆՏԻՊ ՎԷՊ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Թ.

ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ ՄԻՆԱԿ

Յափշտակութեամբ պատասխանեց.

—Ի՛նչ կ՚ըսէք... Միթէ չէ՞ք յիշեր մեր երէկի խօսակցութեան վերջին բառերը...

—Ա՛հ, ըրաւ Սիւզան թեթեւուն ձայնով մը.. Միթէ դուք կը յիշէ՞ք զանոնք։

—Այդ վերջին խօսքերը չեն դադրած ուղեղս տանջելէ, ըսաւ Կաստոն... Բայց խորհեցայ, ըմբռնեցի եւ գտայ թէ իրաւունք չունէի ատանկ մտածում մը զարթնցնելու ձեր մէջ։

—Կաստոն, ես ալ ձեզի պէս խորհեցայ... Այդ տարիքին մէջ զիս սիրած ըլլալնիդ, ինչպէս նաեւ ապագայի մասին ունեցած յոյսերնիդ չեն կրնար պատճառ ըլլալ որ մեռնելու որոշումս տամ։

—Սիրեցեալս, ես ալ ճիշդ այդ խօսքերը պիտի ուղղէի ձեզի... Դուք այնքան երիտասարդ ու գեղեցիկ, պէտք չէ որ ինծի հետ մեռնիք։

—Ո՞ւր կ՚ուզէք որ երթամ... Ես անոնցմէ եմ որոնք մէկ անգամ կը սիրեն։

—Ես ալ անոնցմէ եմ որոնք ետ չեն առներ իրենց սէրը, անգամ մը որ սրտերնին տուած են աղջկան մը... Սիւզան, դուք ամբողջ սիրտս գրաւած էք... Եթէ մեռնիք, կը կարծէ՞ք որ ես պիտի կրնամ ապրիլ այնուհետեւ։

—Հապա ի՞նչ...

—Ուրեմն ձեռք առնենք այն ծրագիրը, զոր երկուքս ալ մէկզի դրած էինք ըսաւ Կաստոն, տեսակ մը յուսահատութեամբ... Ուրիշ միջոց չունինք, իրարու հետ միանալու համար։

—Ո՛չ, պատասխանեց Սիւզան. ուրիշ միջոց չկայ։

—Անանկ որ մեր խորհուրդը պիտի ձգենք, պիտի դատապարտենք մեր վախճանը, առիթէն օգտուինք թափիլով։

—Մարդ մ՚ ամբաստանէք, բարեկամս, քանի որ կրնանք այս թշուառութիւններէն ազատել ինքզինքնիս, ըսաւ Սիւզան թախանձագին ձայնով մը։

—Սակայն կրնայինք երջանիկ ըլլալ այս աշխարհի վրայ։

—Կարելի՞ է իրականացնել այդ երազը, յարեց մանկամարդ աղջիկը տխուր ժպիտով մը... Մնաց որ, մեր ուզածը իրարմէ չբաժնուիլն էր... Անլուծելի կերպով իրարու չպի՞տի միանանք։

—Ստոյգ է, ըսաւ Կաստոն տեսակ մը վայրագ հեշտութեամբ։

—Ե՞րբ պիտի կատարենք այդ գերագոյն ճամբորդութիւնը, հարցուց Սիւզան։

—Ե՛րբ որ ուզէք։

Երիտասարդին նայուածքը վայրագ արտայայտութիւն մը առաւ։

—Ո՛չ, ո՛չ, գոչեց յափշտակութեամբ։ Զգեցէք որ առանձին մեկնիմ այս աշխարհէն։

—Կաստոն, այդ բանը կ՚արգիլեմ ձեզի... Մնաց որ, վատութիւն չպի՞տի ըլլար զիս լքելը...

—Իրաւունք ունիք, մրմնջեց Կաստոն։

Իր յափշտակութիւնը մոռցած էր յանկարծ։

—Ուրեմն վաղը։

—Շա՛տ լաւ։

Սրտաշարժ հնչիւնութիւն ունեցող ձայնով յարեց Սիւզան.

—Իմ բնակարանս պատրաստ պիտի ըլլայ ձեզ ընդունելու համար... Ձեր սիրած բոլոր ծաղիկներով զարդարուած պիտի ըլլայ... Մեխակներէ եւ վարդերէ կազմուած անկողնի մը վրայ պիտի պառկինք... Նամակ մը պիտի ձգենք խնդրելով որ միեւնոյն գերեզմանին մէջ թաղեն մեզ... Անոնք որ մեր աշխարհային միութիւնը չթոյլատրելու չափ անգութ գտնուեցան, մահուան մէջ իսկ մեզ իրարմէ զատելու չափ անողոք չպիտի ըլլան։

Սիւզան նայուածքը խորասուզեց Կաստոնի աչքերուն մէջ։

—Ինչպէ՞ս անձնասպան պիտի ըլլանք։

—Այդ մասին ապահով եղէք... Ամէն զգուշութիւն ձեռք պիտի առնեմ... Չպիտի տառապիք։

—Եւ ո՛չ ալ դուք, բարեկամս, այնպէս չէ՞։

—Ինծի վիճակակից պիտի ըլլաք, Սիւզան... Աշխատանոցէն դարձին, ձեզ առնելու գա՞մ։

—Ո՛չ։

—Դո՞ւք պիտի գաք։

—Այո՛։

—Ո՞ր ժամուն։

—Մթնելուն պէս։

—Վաղը ցերեկ վայրկեան մը իսկ չպի՞տի կրնամ տեսնել ձեզ...

—Բարեկամս, մինակ ձգեցէք զիս, որպէս զի կարենամ ինքնամփոփուիլ հանդիսաւոր ժամէն առաջ... Միակ շնորհն է որ կը խնդրեմ ձենէ։

Կծու շեշտով մը գոչեց Կաստոն.

—Հապա եթէ որոշումնիդ փոխէ՞ք...

—Կաստոն, մեր սիրոյն վրայ կ՚երդնում որ չեմ կրնար ա՛լ եւս ապրիլ։

—Վերջին պահուն չպիտի դեգերիք, այնպէս չէ՞։

—Եւ ո՛չ ալ դուք։

—Չի՞ կրնար ըլլալ որ զիս մեղադրէք ու նորէն վերսկսիք ձեր կեանքը, ձեզի սպասող տարփանքներուն վրայ խորհելով... Չի՞ կրնար ըլլալ որ առանձին ձգէք զիս մեռնելէս յետոյ։

— Կ՚երդնում որ այդպէս չպիտի ըլլայ. ձեր պաղարիւնութիւնը պահէք... Առանց ո եւ է տրտունջի, ընդվզումի եւ անէծքի, պարտինք մեռնիլ... պէտք չէ որ մեր անձնասպանութիւնը վերագրեն մտագարութեան վայրկեանի մը... Մեր վճռին արժանապատուութիւնը պահենք, քանի որ անոր անվրէպ դարմանը պիտի փնտռենք գերագոյն խորհուրդին մէջ։

Յաղթուած, Կաստոն պատասխանեց.

— Ձեր հրաշալի ուժը, համակերպութիւնը չունիմ, ըսաւ Կաստոն։ Ինծի համար բան մը չկայ այս աշխարհի վրայ. իսկ դուք քսանըութը տարու էք, գեղանի ու պաշտելի էք։

— Կաստոն, այդ ամէնը ձեզի կ՚ընծայեմ, ըսաւ Սիւզան հեշտանքով։

— Ե՛հ ուրեմն, պաշտելի Սիւզանս, գոհ եղէք... Ձեր շնորհիւ, պաղարիւնութիւնս գտայ... Իրաւունք ունիք... Այն աշխարհը զոր պիտի ձգենք մեր ետին, չար ու գձուձ է, հետեւաբար չարժեր անով զբաղիլ... Միայն օրհնենք, փրկարար ժամուն վրայ խորհինք։

— Աստուած մեզ պիտի դատէ ողորմածութեամբ։

Ճշմարիտ զուարթութեամբ, մանկամարդ աղջիկը շարունակեց.

— Հիմա, Կաստոն, բաժնուինք իրարմէ։

— Կանուխ չէ՞։

— Տիկին Պոտուէնը մտածել տալու հարկ չկայ եւ ոչ ալ ամենափոքր կասկած մը ներշնչելու անոր։

— Կը հասկնամ... բայց...

— Վերջին անգամ ըլլալով իրարմէ կը բաժնուինք։

Յուզումէն շնչասպառ, Կաստոն սեղմեց մանկամարդ աղջկան ձեռքը։

— Ցտեսութիւն ուրեմն... վաղը կը տեսնենք իրար, ըսաւ Կաստոն, անհուն սիրոյ պոռթկումի մը մէջ։

Ու երկուքն ալ իրարմէ ծածկեցին յուսահատութենէն աւերուած դէմքերնին. ջանացին իրենց շրթունքներուն վրայ բերել դառն ու սառնապատիր ժպիտ մը։

Երբ Ֆրանսուազ Պոտուէն ճաշարան մտաւ, մինակ գտաւ Սիւզանը։

Ֆրանսուազ անձկութեամբ կը դիտէր մանկամարդ աղջիկը։

Բայց Սիւզան կորովամտութիւնը ունեցաւ իր մօրուն կռահել չտալու իր անհուն անձկութիւնը։ Ուստի սկսաւ խօսակցիլ առանց ամենեւին վրդովումի։

(Շարունակելի)